

MANUAL DE RÈGIM JURÍDIC APLICABLE A LA CUSTÒDIA DEL TERRITORI PER A ENS LOCALS

Desembre de 2004

Edició:

MANUAL DE RÈGIM JURÍDIC APLICABLE A LA CUSTÒDIA DEL TERRITORI PER A ENS LOCALS

Desembre de 2004

DOCUMENTS OCASIONALS DE LA XARXA DE CUSTODIA DEL TERRITORI, 7

Autor: Enrique Vicente Añaños, secretari de l'Ajuntament de Tremp
Editor: Xavier Basora Roca, ambientòleg consultor, X3 Estudis Ambientals

DOCUMENT DE LA XARXA DE CUSTÒDIA DEL TERRITORI DE LLIURE ÚS · 2004
La XCT elabora aquest i altres materials gràcies al suport d'organitzacions i persones diverses. Col·laboreu-hi també si podeu: info@custodiaterritori.org · www.custodiaterritori.org

Citació recomanada: Vicente, E. 2004. *Manual de règim jurídic aplicable a la custòdia del territor per a ens locals*. Documents ocasionals de la Xarxa de Custòdia del Territori, 7. XCT. 50 pp.

Sumari

1. LES COMPETÈNCIES LOCALS EN RELACIÓ A LA CUSTÒDIA DEL TERRITORI

2. EL PLANEJAMENT URBANÍSTIC I LA CUSTÒDIA DEL TERRITORI

LES COMPETÈNCIES URBANÍSTIQUES EN RELACIÓ AMB LA CUSTÒDIA DEL TERRITORI

INTEGRACIÓ DELS INSTRUMENTS DE CUSTÒDIA DEL TERRITORI EN EL PLANEJAMENT URBANÍSTIC

- a) Plans d'ordenació urbanística municipals o supramunicipals
- b) Programes d'actuació urbanística municipals o supramunicipals
- c) Planejament derivat
- d) Patrimonis públics de sòl i habitatge

3. TIPOLOGIES DE BÉNS DEL PATRIMONI MUNICIPAL. USOS I REGULACIONS

ELS BÉNS DE DOMINI PÚBLIC

ELS BÉNS COMUNALS

ELS BÉNS PATRIMONIALS

EL PATRIMONI DELS ENS LOCALS I LA CUSTÒDIA DEL TERRITORI

4. INSTRUMENTS JURÍDICS PER FORMALITZAR ACORDS DE CUSTÒDIA

5. ÒRGANS DE PROMOCIÓ DE LA CUSTÒDIA DEL TERRITORI I ENTITATS MUNICIPALS DE CUSTÒDIA. ASPECTES INSTRUMENTALS

LA GESTIÓ DIRECTA

ELS CONSELLS MUNICIPALS DE CUSTÒDIA

ELS ÒRGANS ESPECIALS SENSE PERSONALITAT JURÍDICA

ELS ORGANISMES AUTÒNOMS LOCALS

LES COMUNITATS DE MUNICIPIS

LES MANCOMUNITATS DE MUNICIPIS

ELS CONSORCIS

LES ASSOCIACIONS PRIVADES

LES AGRUPACIONS DE DEFENSA FORESTAL (ADF)

LES FUNDACIONS PRIVADES

6. RÈGIM D'AJUTS ECONÒMICS I FISCALS PER A LA CUSTÒDIA DEL TERRITORI

BONIFICACIONS O EXEMPCIONS ALS IMPOSTOS I TAXES MUNICIPALS

CREACIÓ D'UN FONS LOCAL PER A LA CUSTÒDIA DEL TERRITORI

ALTRES APORTACIONS I AJUTS PER AL MANTENIMENT DE LES ENTITATS DE CUSTÒDIA O PER A ACTUACIONS DE CUSTÒDIA CONCRETES

Acrònims

Acrònim	Nom	Data
CE	Constitució Espanyola	27.12.1978
LRBRL	Llei 7/1985, reguladora de les Bases de Règim Local	02.04.1985
TRLMRLC	Decret Legislatiu 2/2003 pel què s'aprova el text refós de la Llei Municipal i de Règim Local de Catalunya.	28.04.2003
TRLRL	Reial Decret Legislatiu 781/1986, pel què s'aprova la refosa de la legislació vigent en matèria de Règim Local.	18.04.1986
RPELC	Decret 336/1988 pel què s'aprova el Reglament del Patrimoni dels Ens Locals de Catalunya.	17.10.1988
ROAS	Decret 178/1995 pel què s'aprova Reglament d'Obres, activitats i serveis de les Entitats Locals de Catalunya.	13.06.1995
TRLRHL	Decret Legislatiu 5/2004 pel què s'aprova el Text Refós de la Llei Reguladora de les Hisendes Locals.	05.03.2004
LAR	Llei 49/2003 d'arrendaments rústics	26.11.2003
TRLCAP	Reial Decret Legislatiu 2/2000 pel què s'aprova el text refós de la Llei de Contractes de les Administracions Públiques	16.06.2000
LUC	Llei 2/2002 d'Urbanisme de Catalunya	14.03.2002
TRLS92	Reial Decret Legislatiu 1/1992 pel què s'aprova el text refós de la Llei sobre Règim del Sòl i Ordenació Urbana	26.06.1992
CEAL	Carta Europea d'Autonomia Local (Estrasburg 15.10.1985)	20.-01.1988 (ratificació)
RLUC	Decret 287/2003 pel qual s'aprova el Reglament parcial de la LUC	04.11.2003
RDTP	Decret 140/1988 pel què s'aprova el Reglament de demarcació territorial i població dels ens locals	24.05.1988
LRJPAC	Llei 30/1992 de Règim Jurídic de les Administracions Públiques i del Procediment Administració Comú	26.11.1992
LFC	Llei 6/1988 Forestal de Catalunya	30.03.1988
OADF	Ordre sobre regulació de les Agrupacions de Defensa Forestal –ADF-	06.10.1986
LAC	Llei 7/1997 d'Associacions de Catalunya	18.06.1997
LFUNDC	Llei 5/2001 de Fundacions de Catalunya	02.05.2001
REMAS	Decret 401/2004 pel què es crea el Registre d'Entitats de Medi Ambient i Sostenibilitat	05.10.2004
LOFAGE	Llei 6/1997 d'Organització i Funcionament de l'Administració General de l'Estat	14.04.1997

1. LES COMPETÈNCIES LOCALS EN RELACIÓ A LA CUSTÒDIA DEL TERRITORI

Els Ens Locals en general i els municipis i les entitats municipals descentralitzades en particular són l'últim esglaó de l'organització territorial. A més són l'únic Ens que exerceix directament les seves competències directament i sense cap altra Administració o Entitat Pública interposada, sobre el territori (arts. 11 i 12 LRBRL). Per tant, la Custòdia del Territori forma part de l'àmbit competencial dels Ens Locals.

En aquest sentit la CEAL, norma d'aplicació directa atès que té naturalesa de Tractat Internacional, determina al seu art. 4 que els Ens Locals tenen llibertat per a l'exercici de qualsevol iniciativa que no estigui exclosa de la seva competència o atribuïda a una altra autoritat, que amb caràcter general correspon l'exercici d'aquestes competències a les autoritats més properes als ciutadans i que les competències que s'encomanen als Ens Locals ho són, en general, de forma plena i completa i sense que pugui ser limitada per una altra autoritat sinó a l'empara d'una Llei.

D'una altra banda, l'art. 45 de la CE garanteix a tothom el dret a disposar d'un medi ambient adient per al desenvolupament de la persona, encarrega els poders públics que vetllin per la utilització racional del medi ambient i els imposa l'obligació de conservar-lo, protegir-lo i millorar-lo. Concretant aquesta atribució general, els arts. 2, 5, 25.1, 2f) i 28 de la LRBRL i 9, 66.1, 2f), 3 i 71.1 f) del TRLMRLC reconeixen expressament als Ens Locals la capacitat de promoure tota mena d'activitats que contribueixin a satisfer totes les necessitats i aspiracions de la comunitat veïnal.

L'art. 66.2 del TRLMRLC reconeix expressament als Ens Locals, competència en l'àmbit de la sostenibilitat ambiental i la gestió territorial i a l'apartat 3. d i f) i 71.1.f) en la protecció del medi i l'ordenació dels parcs i jardins. I a banda d'aquesta atribució concreta la legislació esmentada reconeix competències municipals en altres àmbits d'actuació col·laterals, com ara l'ordenació urbanística, la protecció de la salubritat pública, el subministrament d'aigua, la recollida i tractament de residus i d'aigües residuals, l'educació i el lleure.

A banda d'aquesta normativa general la legislació urbanística també habilita els Ens Locals perquè intervinguin en àmbits materials que tenen relació amb la Custòdia del Territori. Tot i que aquesta qüestió es objecte de l'apartat següent, convé destacar que ja el capítol II del Preàmbul de la LUC estableix el respecte a l'art. 45 de la CE, esmentat i la necessitat que les polítiques urbanístiques s'impregnin de l'exigència de conjugar les necessitats de creixement amb els imperatius del desenvolupament sostenible, de manera que es tradueixi en la utilització racional del territori, l'increment de la conscienciació de la societat pel que fa al medi ambient i la gestió correcta i proporcionada dels altres recursos naturals.

De tot el que s'ha esmentat resulta que tant des de la possibilitat genèrica de garantir el dret constitucional a un medi ambient adient i l'ús racional del territori (art. 45. de la CE), passant pel reconeixement als Ens Locals de la capacitat necessària per promoure tota mena d'activitats que contribueixin a satisfer totes les necessitats i aspiracions de la comunitat veïnal (LRBRL i TRLMRLC), fins l'atribució concreta de competències quant a la sostenibilitat ambiental i la gestió territorial, la protecció del medi i l'ordenació dels parcs i jardins (LRBRL, TRLMRLC i LUC), tot això mitjançant l'exercici d'aquestes competències de forma plena i completa (CEAL), els Ens Locals estan legitimats per exercir àmplies competències quant a la Custòdia del Territori.

2. EL PLANEJAMENT I LA CUSTÒDIA DEL TERRITORI

LES COMPETÈNCIES URBANÍSTIQUES EN RELACIÓ AMB LA CUSTÒDIA DEL TERRITORI

A l'apartat anterior s'ha concretat que un dels lligams més estrets entre la Custòdia del Territori i les competències locals és la imposició als Ens Locals de l'obligació d'actuar en l'ordenació del territori i la protecció del medi mitjançant el respecte als principis de sostenibilitat i ús racional del territori.

I és a la normativa urbanística on es concreta aquesta atribució competencial que la resta de normes fan de forma genèrica.

Com s'ha esmentat abans el capítol II del Preàmbul de la LUC ja desenvolupa aquests conceptes però és al seu articulat o es recull, en primer lloc l'atribució als ajuntaments d'una competència residual en matèria urbanística per a totes aquelles facultats no atribuïdes expressament a un altre òrgan (art. 14.2) i després es concreta aquest objectiu del desenvolupament sostenible i de l'ús racional del territori, de la següent forma:

- L'art. 3 preveu que l'exercici de competències urbanístiques sempre ha de garantir la preservació dels recursos naturals i paisatgístics, històrics, culturals etc.
- L'art. 9 determina que el planejament urbanístic ha de garantir la sostenibilitat ambiental, mitjançant, entre d'altres actuacions, de la preservació dels valors paisatgístics d'interès especial, del sòl de valor agrícola, del patrimoni cultural i la identitat dels municipis i l'adaptació de les construccions a l'entorn.
- L'art. 32.3 determina que la utilització racional del territori i el principi de sostenibilitat, són uns dels paràmetres fonamentals en base als que a un determinat sòl se li pot atribuir aprofitament urbanístic (sòl urbà o urbanitzable) o no (sòl no urbanitzable).
- Els arts. 56.1.b), 57.2b) 58 1c) i d), 59.3.b) i 60 determinen, quant als Plans Directors Urbanístics, Plans d'Ordenació Urbanística Municipal i Programes d'Actuació Urbanística l'obligació d'incloure previsions per tal de garantir el desenvolupament urbanístic sostenible per a cada classe de sòl (no només per al sòl no urbanitzable, sinó també per al sòl urbà i urbanitzable).
- Fins i tot els arts. 85.2 d) i 90.2 consideren motiu d'interès supramunicipal que legitima la denegació o emissió d'informe vinculant desfavorable per part de la Generalitat quan una figura de planejament no compleix l'objectiu de sostenibilitat i ús racional del territori.
- La nova regulació dels patrimonis públics de sòl i habitatge permet la possibilitat d'incloure reserves de terrenys en tota classe de sòl, inclusivament el no urbanitzable i amplia les seves finalitats a la protecció i tutela del sòl no urbanitzable (arts. 151 i 153 de la LUC).

A més, tot i que aquesta atribució genèrica inicial s'ha anat concretant, la pròpia LUC remet encara remet a determinats texts i declaracions internacionals per acotar encara més què és això del desenvolupament urbanístic sostenible i l'ús racional del territori.

Així, de conformitat amb les remissions de la LUC, per concretar aquest objectiu s'ha de tenir present la Carta d'Aalborg, de 27.05. 1994 (els seus principis. 1.1., 1.2 i 1.8 entre altres), la Declaració de Rio de Janeiro de 14.06.1992 (Principis 4, 8, 10 , 16, 17, 21 i 22) la Carta Europea d'Ordenació del Territori de 20.05.1983 (Principis 8, 16, 17 212 i annexos 1 i 4 entre altres) i la Carta Europea del Sòl de 30.05.1972 (Principis 6, 7 i 8 entre altres).

6 Xarxa de Custòdia del Territori

Amb suport regular de: Departament de Medi Ambient i Habitatge-Generalitat de Catalunya · Fundació Territori i Paisatge-Caixa de Catalunya · Universitat de Vic · organitzacions i persones membres de la XCT

INTEGRACIÓ DELS INSTRUMENTS DE CUSTÒDIA DEL TERRITORI EN EL PLANEJAMENT URBANÍSTIC

El lligam urbanisme i custòdia del territori que s'ha exposat a l'apartat anterior i l'àmplia atribució competencial que aquesta normativa assigna als Ens Locals es pot concretar de la forma que s'esmentarà seguidament.

Això no obstant convé precisar que en aquest apartat no es fa referència ni als plans directores urbanístics ni a les normes complementàries de planejament ni al planejament territorial (plans territorials parcials o plans sectorials) tot i que també poden incloure referències i prescripcions relatives a la custòdia del territori, que el planejament municipal haurà d'integrar obligatòriament (arts. 13, 55.5, 56.4 i D.A. 4a. de la LUC), però en tots ells la capacitat d'intervenció dels Ens Locals és més reduïda.

Per això els instruments urbanístics que es relacionen són els plans d'ordenació urbanística, els programes d'actuació urbanística i les figures de planejament derivat, que són on més clarament es manifesten les competències dels Ens Locals, tot i que la competència per a la seva aprovació definitiva correspon a la Generalitat.

S'ha de tenir present que l'àmbit material d'actuació d'aquestes figures de planejament és el municipi, però que si el pla director urbanístic així ho preveu o si ho acorden unànimement els ajuntaments interessats, pot tenir un abast plurimunicipal.

És a dir que si més d'un municipi volen incloure als seu planejament urbanístic mesures de custòdia del territori que ultrapassin el seu terme municipal i no està previst al planejament superior, poden fer-ho i tramitar plans d'ordenació, programes d'actuació o plans especials, d'abast supramunicipal. En aquests casos a banda de la participació dels òrgans de la Generalitat i dels ajuntaments afectats també participa en la seva tramitació el consell comarcal corresponent (arts. 75, 79 i 83 de la LUC).

a) Plans d'ordenació urbanística municipals o supramunicipals

Els plans d'ordenació urbanística municipal (POUM) han de classificar el sòl i establir les determinacions que corresponen a cada classe de sòl, desenvolupant el model territorial i fixant els indicadors que s'han de considerar per decidir la conveniència i oportunitat de cada actuació, d'acord amb els criteris de sostenibilitat i ús racional del territori (art. 58.1. de la LUC).

Els POUM són l'instrument d'ordenació urbanística integral del territori, un dels objectius principals del qual és la definició del model d'implantació urbana i les determinacions per a l'aconseguit del desenvolupament urbanístic sostenible i això ha de quedar acreditat i justificat a la memòria justificativa del pla (art. 59.1.a) i 3 de la LUC).

Per tant un POUM que tingui present la custòdia del territori com un dels elements a tenir en compte per al seu model territorial, pot introduir previsions, criteris i instruments de custòdia del territori per a tots tipus de sòl (urbà, urbanitzable i no urbanitzable) no només per al sòl destinat a l'aprofitament privat (edificable o no), sinó també per als terrenys qualificats com a sistemes urbanístics, generals o locals (art 34 de la LUC). És a dir, aquells terrenys que el planejament reserva per garantir l'estructura general del territori i el desenvolupament urbà, alguns dels

quals són susceptibles d'integrar-se en mecanismes de custòdia del territori, com ara els espais verds públics, els parcs i jardins, les vies de comunicació etc.

La tramitació dels POUM ha de garantir la participació, iniciativa i informació dels ciutadans i, concretament ha d'incloure un programa de participació ciutadana que defineixi els objectius fonamentals que es pretén assolir amb el planejament, incloent alternatives i facilitant-ne la comprensió i divulgació. Els Ens Locals han de ser sensibles als suggeriments que en tots els àmbits es plantegin (arts. 8 de la LUC i 4 del RLUC).

A més els ajuntaments, mitjançant acord del Ple, poden constituir voluntàriament consells assessors urbanístics com a òrgans de participació sectorial que permetin integrar la participació dels ciutadans i de llurs associacions en els assumptes que els afectin i concretament per considerar les propostes del planejament per garantir l'acompliment de l'objectiu del desenvolupament sostenible (arts. 8.2 de la LUC, 4 del RLUC i 62 del TRLMRLC).

Aquests òrgans de participació poden tenir diferents denominacions (consells, comissions, patronats, etc.) i concretar el seu abast a la custòdia del territori exclusivament, o integrar-se en òrgan d'un major abast que delimiti al seu si una secció independent per a la custòdia del territori.

Això vol dir que tant en la tramitació del planejament com en la seva posterior gestió, mitjançant la constitució del consell assessor urbanístic, la custòdia del territori i les entitats de custòdia, poden tenir molt dir-hi.

A més el POUM, en tant que instrument d'ordenació integral pot incloure a les seves normes urbanístiques (art. 59.1.c de la LUC) la definició dels instruments de custòdia del territori que es prevegi utilitzar per a l'aconseguit dels objectius fixats, així com establir un règim d'ajuts, subvencions o beneficis que posteriorment s'haurà de desenvolupar mitjançant la normativa fiscal municipal d'aplicació (ordenances fiscals, convocatòria d'ajuts i subvencions, habilitació de crèdit pressupostari suficient per a l'execució de les mesures previstes, etc.).

De forma més concreta els POUM poden:

- Determinar com s'integren els instruments de custòdia del territori en tot tipus de sòl (urbà, urbanitzable i no urbanitzable).
- Concretar l'aplicació d'aquests instruments en tot tipus de sòl i, especialment en la gestió dels sistemes generals o d'alguns d'ells, com per exemple els espais verds, els parcs i jardins urbans i periurbans, les reserves de sòl per a aquestes finalitats i també els camins públics rurals i veïnals.
- Concretar l'aplicació dels instruments de custòdia per a l'adquisició o gestió de terrenys que no són de titularitat pública i establir els mecanismes perquè puguin integrar-se, amb o sense transmissió de la propietat, en aquest procés.
- La normativa urbanística pot regular la formalització d'acords de custòdia així com donar contingut als acords d'adopció d'elements singulars (arbres, llocs d'interès, conjunts d'interès, rius, barrancs, etc) donant-les hi un contingut concret i determinat.
- Regular de forma exhaustiva el sòl urbanitzable no delimitat i el sòl no urbanitzable, establint diferents graus de conservació i protecció per a cada tipus de sòl, en funció de la incidència que pugui tenir en relació amb els objectius de custòdia fixats.

Així d'acord amb els arts. 47, 52, 58.7 i 8 i D.A. 4a. de la LUC, poden establir criteris d'integració paisatgística o d'un altre tipus, límits, magnituds i intensitats d'usos, tipologies edificatòries admissibles, així com la integració de la normativa sectorial d'aplicació (forestal, agrícola i mediambiental).

I també determinar els supòsits en què es pot procedir o no a la delimitació de sòl urbanitzable no delimitat, en funció del respecte als objectius de custòdia establerts (art. 73 de la LUC).

b) Programes d'actuació urbanística municipals o supramunicipals

Els programes d'actuació urbanística municipals (PAUM) són un element complementari i potestatiu de les figures de planejament general, que es pot tramitar simultàniament amb elles o de forma separada i, fins i tot, es pot tramitar sense disposar d'una figura de planejament adaptada a la LUC (arts. 55, 60 i D.T. 2a. de la LUC).

La finalitat dels PAUM és la de desenvolupar les previsions i compromisos assumits per al desenvolupament dels POUM pel que fa a la reforma i millora urbana, els equipaments i la generació d'activitat econòmica, com expressió de les polítiques municipals de sòl i d'habitatge, sempre dins del marc desenvolupament sostenible (art. 60.1. de la LUC).

A primera vista sembla que la custòdia del territori té poc marge d'actuació als PAUM, atès el seu contingut, tanmateix no és així.

Els PAUM poden delimitar sistemes general en sòl no urbanitzable (infraestructures d'interès general) i la inclusió de criteris objectius per permetre la transformació de la delimitació de sòl urbanitzable no delimitat (art. 60.8 i 9 de la LUC).

A més els PAUM poden delimitar polígons d'actuació no definits pel POUM, fins i tot en sòl no urbanitzable, per a l'ampliació del patrimoni municipal de sòl i habitatge (arts. 60.9, 11 i 151 de la LUC).

Per tant els instruments i mecanismes de custòdia del territori que hagi establert el POUM en classificar el sòl i establir les determinacions que corresponen a cada classe de sòl, l'establiment del model territorial i dels indicadors que s'han de considerar per decidir la conveniència i oportunitat de cada actuació, d'acord amb els criteris de sostenibilitat i ús racional del territori s'han de respectar en el PAUM i s'ha de verificar la seva adequació als mateixos abans de procedir a la seva aprovació.

Hi ha un altre aspecte important dels PAUM en relació a la custòdia del territori, com és el fet que la LUC obliga els municipis que tinguin PAUM a constituir el patrimoni públic de sòl i habitatge, patrimoni que segons la nova regulació de la LUC també pot incloure reserves per a la protecció i tutela del sòl no urbanitzable.

A més els municipis que tingui PAUM tenen la possibilitat de delimitar àrees, en tot tipus de sòl i per tant també en sòl no urbanitzable, en les quals les transmissions oneroses de terrenys que es produeixin quedin subjectes a l'exercici dels drets de templeig i retracte, amb la finalitat de constituir o incrementar el patrimoni municipal de sòl i facilitar l'acompliment dels seus objectius (art. 164.1 de la LUC).

Les peculiaritats dels patrimonis públics de sòl i habitatge es desenvoluparan en un altre apartat.

c) Planejament derivat

Dins de les figures de planejament derivat hauríem de distingir entre els plans parcials urbanístics (PPU) i els plans de millora urbana (PMU), que tenen per objecte el desenvolupament de les prescripcions dels POUM en un sector de sòl urbanitzable, prèviament delimitat, o en sòl urbà consolidat pendent de completar la urbanització o l'ordenació volumètrica (arts. 55.2, 65 i 68 de la LUC), dels plans especials urbanístics (PEU) tant si desenvolupen determinacions del planejament general com si no.

En el primer cas la seva relació amb la custòdia del territori es dona de la mateixa forma i amb les mateixes característiques, que s'ha indicat per als POUM, però circumscrita a l'àmbit territorial que desenvolupen.

En el segon cas, els PEU, també, però a més s'ha de tenir present que, a diferència de les altres figures de planejament derivat que ordenen un s'apliquen per a una part concreta del territori municipal, en els cas dels PEU aquests poden ordenar tot el territori, municipal o plurimunicipal però fent referència a una matèria concreta.

Específicament l'art. 67.1a) i 2 de la LUC habilita els PEU per desenvolupar l'ordenació de recintes i conjunts artístics, la recuperació i la millora del paisatge urbà, la protecció dels espais fluvials, la protecció addicional del paisatge i de les vies de comunicació, la millora d'àmbits rurals, la regulació de les masies i cases rurals, la protecció de zones de gran valor agrícola, forestal, ramader, deltaiques o d'espais rurals o periurbans.

Per aconseguir aquestes finalitats i en execució dels objectius i determinacions, que quant a la custòdia del territori estableixi el planejament territorial o urbanístic, els PEU que poden establir, a banda de les mesures que s'han indicat a l'apartat a), restriccions de l'ús de determinats tipus de terrenys per tal d'impedir-ne la desaparició o l'alteració.

Atesa la seva especialitat, contraposada a la generalitat dels POUM i altres figures de planejament derivat, els PEU són l'instrument adient per desenvolupar de forma concreta i executiva, els instruments i mecanismes de custòdia del territori que el planejament general o les directrius genèriques municipals hagin establert.

d) Patrimonis públics de sòl i habitatge

Una de les novetats importants de la LUC és la previsió que els patrimonis públics de sòl tinguin com a finalitat concreta la formació de reserves per a la protecció i tutela del sòl no urbanitzable, així com la millora de la qualitat de vida.

Aquests dos conceptes s'integren coincideixen perfectament i comparteixen els mateixos objectius que la custòdia del territori. Això permet que els Ens Locals que hagin fet de la custòdia del territori un dels objectius a aconseguir mitjançant el planejament urbanístic, tinguin a banda de totes les mesures i possibilitats esmentades als apartats anteriors, una de nova i amb una gran potencialitat, que es pot concretar en funció dels compromisos que vulgui assumir cada Ens Local.

Així l'art. 156 de la LUC determina que els ajuntaments que tinguin PAUM han de constituir obligatòriament patrimoni públic de sòl i habitatge, la qual cosa també poden fer aquells altres ajuntaments que ho acordin voluntàriament.

L'art. 151 de la LUC permeten la possibilitat que aquests patrimonis tinguin abast supramunicipal si s'inclouen en un PAUM d'aquestes característiques, mentre que l'art. 152 preveu que si no es disposa de PAUM, mitjançant un conveni amb els

ajuntaments afectats, el conseller de Política Territorial i Obres Públiques pot aprovar la necessitat d'efectuar actuacions concretes en matèria de sòl, mitjançant un programa específic, l'incompliment del qual legitimaria la subrogació de l'Institut Català del Sòl.

Els patrimonis públics de sòl i habitatge es constitueixen per tal d'aconseguir les finalitats esmentades a l'art. 156.4 de la LUC (posar en marxa i desplegar l'expansió de les poblacions i la millora de la qualitat de vida, facilitar l'accés a l'habitatge, intervenir en el mercat immobiliari i facilitar l'adquisició de sistemes i formar reserves per a la protecció i tutela del sòl no urbanitzable) però per la seva relació amb la custòdia del territori ens interessen especialment els objectius de protecció i tutela del sòl no urbanitzable, així com la millora de la qualitat de vida dels ciutadans.

A més el PAUM o el planejament pot donar prioritat a una d'aquestes finalitats sobre les altres (art. 158 de la LUC).

Per a la consecució dels objectius fixats els Ens Locals poden gestionar directament aquest patrimoni o bé constituir entitats urbanístiques especials amb aquesta finalitat, destinant sempre els recursos generats a conservar-lo i ampliar-lo (arts. 153.3 i 5 i 157 de la LUC).

Concretament la formació de reserves per a la protecció i tutela del sòl no urbanitzable permet la delimitació de sectors d'aquesta classe de sòl (mitjançant els mateixos tràmits que es requereix per a l'aprovació d'un POUM) i permet l'adquisició per expropiació forçosa d'aquests terrenys, la destinació dels quals haurà de ser compatible i respectuosa amb els criteris de sostenibilitat i ús racional del sòl (arts. 151.2 154 i 155.1 de la LUC).

La LUC permet als municipis que tingui PAUM la possibilitat de delimitar àrees, en tot tipus de sòl i, expressament permet que també es faci en sòl no urbanitzable, en les quals les transmissions oneroses de terrenys que es produeixin quedin subjectes a l'exercici dels drets de tempteig i retracte.

La delimitació d'aquestes àrees ha de tenir per objecte la constitució o increment del patrimoni municipal de sòl i facilitar l'acompliment dels seus objectius i es pot incorporar al PAUM o al planejament, o si no tramitar-se mitjançant el procediment de delimitació de polígons. En qualsevol cas s'ha de notificar expressament als titulars afectats (arts. 164.1, 2, i 166 de la LUC).

El termini màxim de vigència d'aquestes àrees delimitades és de 6 anys (igual que el de vigència del PAUM, encara que com es poden delimitar amb posterioritat a la seva aprovació, el pot sobreviure). Per poder vendre els terrenys inclosos en l'àrea delimitada s'ha de notificar fefaentment a l'administració titular del dret, ja que en cas contrari no es podrà inscriure al registre hipotecari la transmissió (arts. 164.5, 6 i 7 de la LUC).

L'adquisició dels terrenys inclosos a les àrees delimitades es pot efectuar mitjançant expropiació forçosa seguint el procediment de la taxació conjunta, l'aprovació definitiva del qual comporta la declaració d'urgència de l'ocupació dels béns o drets afectats i permet l'ocupació dels terrenys un cop dipositat preu fixat (arts. 107, 146 a 154 de la LUC).

Per últim la cessió o alienació dels béns incorporats als patrimonis públics de sòl i habitatge està sotmesa a les mateixes regles que l'alienació de la resta de patrimoni, amb alguna peculiaritat.

Així, es permet la cessió gratuïta a favor d'administracions públiques o entitats sense ànim de lucre però amb la prescripció que el cessionari ha de destinar el terreny a la mateixa finalitat que ha justificat la seva incorporació al patrimoni públic i, concretament en el supòsit del sòl no urbanitzable a gestionar les reserves establertes (art. 158 de la LUC).

L'alienació d'aquests béns està sotmesa a regles diferents de les aplicables a la resta de patrimoni. Així, és possible l'alienació però mitjançant el procediment de concurs, enlloc del de subhasta -procediment general d'alienació, com s'ha esmentat més amunt-. Fins i tot es pot l'alienació es pot fer per un preu inferior al del seu valor, però en aquest cas es considera, procedimentalment com una cessió, i per tant s'hauran d'acomplir els requisits que s'han esmentat al paràgraf anterior (art. 159 de la LUC).

A més l'alienació directa de sòl no urbanitzable únicament es pot efectuar a favor de les entitats urbanístiques especials de l'administració titular d'aquest patrimoni i en supòsits que s'hagi convocat una licitació pública i hagi quedat deserta permet.

3. TIPOLOGIES DE BÉNS DEL PATRIMONI MUNICIPAL. USOS I REGULACIONS

Les persones jurídiques, de la mateixa manera que les persones físiques, necessiten un conjunt de béns i drets, és a dir, un patrimoni, per a l'acompliment de les seves finalitats i satisfer les seves necessitats. Els municipis, i els ens locals en general, com a persones jurídiques que són, també.

Tanmateix no tots els béns que integren el patrimoni municipal són iguals ni serveixen per a la mateixa cosa ni tenen la mateixa naturalesa jurídica.

Així, en funció de la destinació que han de tenir aquests béns (ús públic i general, ús comunal, ús vinculat directament a la prestació d'un servei públic, ús orientat a la producció de rendes i aprofitament econòmic, etc.) o el seu origen (béns adquirits per expropiació forçosa, per cessions urbanístiques, per donacions modals o condicionades, etc.) tindran règim jurídic concret i diferent en cada cas.

El règim jurídic aplicable a cada classe de béns serà el que establirà què es pot fer amb ells i de quina manera i, concretament determinarà com es pot lligar la custòdia del territori i el patrimoni municipal.

Els béns dels Ens Locals es classifiquen segons la seva naturalesa en béns de domini públic, comunals i patrimonials i correspon a la Llei, d'acord amb l'art. 132 de la CE la seva regulació.

A més els Ens Locals poden ser titulars de drets reals sobre béns privats i drets reals administratius sobre béns d'altres Administracions Públiques.

De fet hi ha dos grans categories de béns. Aquells que no susceptibles d'entrar en el tràfic comercial (els que els romans deien anomenaven "res extra commercium") és a dir els béns domini públic i els comunals; i aquells altres que sí que són susceptibles d'entrar al tràfic comercial ("res intra commercium"), els béns patrimonials.

La titularitat dels béns comporta l'obligació de l'Ens Local de conservar-los i millorar-los (art 225 del TRLMRLC).

ELS BÉNS DE DOMINI PÚBLIC

L'art. 132 de la CE encarrega a la Llei la regulació dels béns de domini públic en base a tres elements determinants: Pertanyen a una Administració Pública, estan afectats a un ús o un servei públic i tenen un règim jurídic especial que comporta la seva inalienabilitat i imprescriptibilitat (no es pot comerciar amb ells i ni es poden vendre ni la seva ocupació permet adquirir-los pel pas del temps encara que se'ls apropiï una persona i els utilitzi o posseeixi durant 30 anys), així com la seva inembargabilitat (no es poden embargar i, per tant, no poden servir com a garantia per al compliment d'obligacions, com ara préstecs hipotecaris etc).

En el cas dels cas dels ens Locals aquesta regulació es troba principalment a la LRBRL o el TRLMRLC, les quals qualifiquen expressament com a béns de domini públic aquells que estan destinats a un ús públic general o estan vinculats a la prestació d'un servei públic.

Els arts. 201.5 del TRLMRLC i 3 del RPELC inclouen a més dins d'aquesta categoria de béns aquells que sense estar qualificats expressament estan destinats a l'ús públic o estan vinculats a la prestació d'un servei públic, així com aquells drets que un Ens Local ostenti sobre béns propietat d'altres persones (físiques o jurídiques i privades o públiques), sempre que s'hagin constituït per millorar la utilitat d'altres béns de domini públic o serveixin per a la consecució de finalitats d'interès públic.

A més dins dels béns de domini públic hi ha dos categories diferents, en funció de la seva destinació, els béns de domini i ús públic i els béns de domini i servei públic, la qual cosa comporta també un règim jurídic diferent.

Així, són béns de domini i ús públic aquells que la seva destinació principal, encara que se n'admetin d'altres, sigui la de utilitzats directament pels ciutadans en general, sense més restriccions que les derivades de la pròpia naturalesa i necessitats de manteniment i conservació. El nucli principal de la seva regulació el trobem, a més de a la LRBRL i al TRLMRLC al RPELC i dins d'aquesta categoria s'inclouen els camins, els carrers, les places, els parcs i jardins públics etc.

D'una altra banda són béns de domini i servei públic aquells que la seva finalitat és la de servir d'eina per a la prestació d'un servei públic i per això es vinculen essencialment o exclusivament amb ell. La seva regulació també és diferent, i a banda de la LRBRL i el TRLMRLC, és el ROAS qui, principalment estableix el seu règim jurídic. Es consideren béns d'aquesta categoria els mercats, hospitals, museus, instal·lacions esportives, museus, etc.

Els béns de domini públic poden perdre aquesta condició, en els supòsits i mitjançant els procediments previstos als arts. 204 i s.s. del TRLMRLC i 20 i s.s. del RPELC quan es justifica que ja no reuneixen els requisits essencials que han servit per a la seva qualificació com a tals i han de passar a una altra categoria de béns (patrimonials o comunals).

L'aprofitament dels béns de domini públic pot ser:

- D'ús comú general (art. 56.1 del RPELC): Quan correspon per igual a tots els ciutadans, de forma l'ús dels uns no impedeixi o dificulti el dels altres i es pugui exercir de forma lliure, respectant les normes de policia que es dictin i la naturalesa del bé (per exemple els carrers, les places, etc).
- D'ús comú especial (art. 56.2 i 3 del RPELC): quan hi hagi circumstàncies especials de perillositat, intensitat o qualsevol altra que suposi una restricció a l'ús comú general (per exemple l'ús de la via pública que fan les

companyies de transport). Aquest tipus d'ús està subjecte a llicència la competència per a l'atorgament de la qual correspon a l'Alcalde (art. 21 de la LRBRL i 60 del RPELC) que haurà de respectar els principis d'objectivitat, publicitat i concurrència quan pugui haver més d'un sol·licitant.

- D'ús privatiu (art. 57 del RPELC): Quan suposi una ocupació que limiti o exclogui la utilització per la resta d'interessats. Si no comporta la transformació ni modificació del bé i s'adiu amb la seva destinació (guals, terrasses de bars, parades a la via pública) està subjecte a llicència la competència per a l'atorgament de la qual correspon a l'Alcalde (art. 21 de la LRBRL i 60 del RPELC) que haurà de respectar els principis d'objectivitat, publicitat i concurrència quan pugui haver més d'un sol·licitant.

En cas contrari està subjecte a concessió administrativa, l'adjudicació de la qual correspon al Ple i s'ha d'efectuar per concurs públic (arts. 22 de la LRBRL i 59 i 60 del RPELC).

El criteri per a la diferenciació entre ús comú especial o ús privatiu és de la provisionalitat o no de les instal·lacions que s'hi pretengui instal·lar. Així si per al seu aprofitament no cal cap construcció o instal·lació o si les que cal són desmuntables (aquelles que únicament precisen d'obres puntuals de cimentació que no han de sobresortir del terreny, compostes d'elements prefabricats, susceptibles de substitució sense demolició i els elements de les quals són transportables) es tractaria d'un ús comú especial. En cas contrari seria un ús privatiu.

ELS BÉNS COMUNALS

De conformitat amb els arts. 202 del TRLMRLC i 6 del RPELC són béns comunals aquells que pertanyen als municipis o entitats municipals descentralitzades, però l'aprofitament dels quals correspon al comú de veïns.

Els béns comunals tenen una naturalesa jurídica peculiar i els podríem definir com aquells béns objecte de lliure ús i aprofitament per part de tots els membres d'una comunitat veïnal, o, eventualment, de conreadors d'unes heretats, respecte de les quals aquells béns es consideren com una acció o pertinença. A més, es tracta de béns o d'aprofitaments sobre béns, sostrets a l'apropiació i explotació particular o privada.

Aquesta definició conté prou elements (titularitat pública, impossibilitat d'apropiació i explotació privada, vinculació amb una comunitat veïnal o d'un altre tipus i possibilitat que sobre els mateixos s'exerceixin determinats drets de gaudi per altres persones vinculades a una altra comunitat),

Pertanyen als ens locals les facultats d'administració i custòdia dels béns comunals i al comú de veïns l'aprofitament. El que és essencial d'aquest tipus de béns és l'existència d'una comunitat d'aprofitament i gaudi atribuïda als veïns directament (art. 18.1.c de la LRBRL) i no a l'Ajuntament o Entitat Municipal Descentralitzada titular.

Els béns comunals participen del mateix règim jurídic que els béns de domini públic encara que hi ha unes normes específiques que regulen el seu aprofitament (arts. 202 del TRLMRLC i 7 del RPELC).

Aquestes normes especials determinen que l'aprofitament dels béns comunals ha d'efectuar-se ordinàriament en règim d'explotació comuna o col·lectiva i si aquest sistema no és possible l'aprofitament s'ha de regir pel costum o les ordenances locals, i si no n'hi ha, adjudicant-se per lots entre els veïns (arts 79, 80, 81, 83 i 85 RPELC).

Les ordenances locals poden establir determinades condicions de vinculació o arrelament per a l'adjudicació dels aprofitaments.

Amb caràcter excepcional i quan no sigui possible l'aprofitament en la forma esmentada més amunt aquests béns es poden arrendar o cedir en ús, pel procediment de subhasta pública i previ l'informe del Departament de Governació, el qual l'ha d'emetre pel termini màxim de 30 dies, transcorreguts els quals sense que s'hagi emès l'Ajuntament pot continuar la tramitació (arts 79 RP i 220 TRLMRLC)

Independentment d'aquest règim general d'aprofitament dels bens comunals els articles 83, i 86 a 90 RPELC estableixen unes formes especials d'aprofitament d'aquests bens, atenent a finalitats específiques, com ara el lleure escolar, la caça, l'auxili als veïns sol·licitats, l'aprofitament comercial (forestal o d'un altre tipus) etc.

En el supòsit que l'aprofitament del bé comunal es realitzi adjudicant-lo públicament i mitjançant preu, el seu producte ha de destinar-se a serveis en utilitat dels qui tinguin dret a l'aprofitament. Tanmateix la Corporació pot detreure un 5% de l'import de l'adjudicació (art. 82 RPELC).

Davant d'aquestes diferents possibilitats d'aprofitament dels bens comunals és el Ple de l'Ajuntament, qui, de conformitat amb el que preveu l'article 78 RPELC i

resta de normes aplicables, té la competència per decidir i regular l'aprofitament dels bens comunals.

L'acord del Ple haurà d'adoptar-se amb quòrum de majoria absoluta en els supòsits de cessió per qualsevol títol de l'aprofitament o quan s'estableixi l'obligatorietat que els veïns hagin d'abonar una quota anual per l'aprofitament dels lots que se'ls adjudiqui (arts. 47.2 i) i 83 del RPELC).

ELS BÉNS PATRIMONIALS

a) Característiques i ús dels béns patrimonials

Els béns patrimonials es defineixen per exclusió, ja que tenen aquesta naturalesa aquells que pertanyen als Ens Locals i no estan destinats directament a l'ús públic o a l'aprofitament pel comú de veïns, ni vinculats a la prestació de cap servei públic (arts. 203 TRLMRLC i 8 RPELC).

La nota fonamental d'aquests tipus de béns és que estan en el comerç jurídic i, per tant, s'han d'administrar seguint els criteris de màxima rendibilitat (arts. 8 i 72 RPELC), aplicant-se en tot allò no regulat expressament, per les normes de Dret Privat.

Tanmateix hi ha normes de Dret Privat, com ara l'art. 6 e) de la LAR que exclou del seu àmbit d'aplicació els béns patrimonials.

A més hi ha alguns tipus de béns patrimonials que estan subjectes a una regulació especials.

Així les forests catalogades com d'utilitat pública participen de la inalienabilitat i inembargabilitat dels béns de domini públic (arts. 208.2 del TRLMRLC i 7 del RPELC).

D'una altra banda, els béns patrimonials adquirits com a conseqüència de cessions urbanístiques i que s'han d'adscriure al patrimoni municipal del sòl, han de respectar i acomplir les condicions d'aquesta afectació i s'han de destinar precisament a les finalitats que la normativa general i el planejament urbanístic en concret, els assignen (arts. 156 i s.s. de la LUC i 14 a 16 i 39 del RPELC). Aquesta afectació també es produeix quan els béns cedits han de ser qualificats com de domini públic.

També l'adquisició de béns patrimonials a títol lucratiu (per donació o heretament) quan estigui sotmesa a unes determinades condicions, implicarà que destinació que es doni a aquests béns haurà de respectar aquests condicionaments (art. 31 del RPELC).

L'ús i aprofitament de la resta de béns patrimonials el poden efectuar els Ens Locals, directament o mitjançant altres persones físiques o jurídiques.

L'arrendament o qualsevol altra forma de cessió de l'ús dels béns patrimonials s'ha de fer mitjançant subhasta pública, és a dir que l'Ens Local haurà d'adjudicar el contracte a qui faci la millor oferta econòmica exclusivament, o excepcionalment i prèvia justificació a l'expedient per concurs, on a més del preu es podran tenir en compte altres criteris per a l'adjudicació del contracte. Aquests procediments tan taxats tenen la seva raó de ser en que la destinació principal dels béns patrimonials, segons la seva legislació, és la de produir rendes.

Tanmateix la legislació local, quan l'obtenció de rendes no sigui la seva finalitat principal, permet als Ens Locals tenir en compte motivacions de tipus social, cultural o d'altres que facin prevaler una rendibilitat social per damunt de l'econòmica (arts 219 de la LMRLC i 72. del RPELC).

I també l'art. 75 del RPELC permet la cessió a precari (és a dir, sense cap contraprestació) de l'ús de béns patrimonials a altres administracions o entitats públiques o a entitats privades sense ànim de lucre que els hagin de destinar a fins

d'utilitat pública o interès social. En aquests supòsits l'adjudicació es pot fer per concurs o directament, prèvia informació pública de 15 dies en aquest darrer cas.

La competència per a la contractació dels arrendaments o cessions a precari de l'ús de bens patrimonials de tot tipus correspon a l'alcalde de l'Ajuntament, sempre que estigui prevista al pressupost, el seu import sigui inferior al 10% dels recursos ordinaris i la seva durada sigui inferior als 4 anys (art. 21.1.ñ) LRBRL).

L'alcalde pot delegar les seves competències al Ple o la Junta de Govern Local, tal com preveu l'art. 21.3 de la LRBRL.

Són competència del Ple de l'Ajuntament la resta de casos (art. 22.2. n) LRBRL).

Per a la tramitació de l'expedient d'arrendament caldrà acomplir la normativa de contractació aplicable als ens locals (principalment els arts. 73, 74, 82 i concordants del TRLCAP).

b) L'alienació i cessió gratuïta dels béns patrimonials

Els béns de domini públic, els comunals i les forests d'utilitat pública són inalienables, per tant no es poden vendre ni cedir la seva propietat per cap títol.

Per això sempre que parlem d'alienació o cessió gratuïta d'un bé d'un Ens Local o la constitució d'un dret real ens estem referint a un bé patrimonial. Ja sigui perquè de d'un primer moment ja reunia els requisits objectius per ser-ho o perquè l'Ens Local, entenent que és convenient la seva alienació o cessió ha procedit a la seva desafectació, seguint el procediment especial esmentat a l'apartat 2.4.2.1 anterior.

b1) Alienació

Atès que, en general i com s'ha esmentat abans la finalitat principal dels béns patrimonials és la de produir rendes, la legislació de règim local (els arts. 209 del TRLMRLC i 40 del RPELC) estableix que el procediment habitual d'alienació de béns és la subhasta o la permuta.

Si l'informe és desfavorable l'acord d'alienació o gravamen haurà d'adoptar-se amb quòrum de les dues terceres parts del nombre de fet i en tot cas de la majoria absoluta dels membres de la corporació.

A més per a l'alienació de terrenys edificables provinents de cessions s'ha d'acomplir el que preveuen els arts. 153, 156 a 161 i 163 de la LUC que regulen la constitució del patrimoni públic de sòl i habitatge, límits a la seva destinació, cessió i alienació dels terrenys, i els arts. 276 i 280.1 del TRLS92, que estableixen que la finalitat d'aquest Patrimoni és regular el mercat de terrenys, obtenir reserves de sòl i facilitar l'execució del planejament i que s'haurà de destinar a la construcció d'habitatges de protecció pública o altres usos d'interès socials, d'acord amb el planejament.

La competència per a l'alienació de patrimoni correspon a l'alcalde de l'Ajuntament per a tots els bens mobles, llevat dels declarats de valor històric artístic l'alienació dels quals no estigui prevista al pressupost.

També és competent l'alcalde per a l'alienació dels bens immobles, sempre que estiguin previstos al pressupost i el seu import sigui inferior al 10% dels recursos ordinaris (art. 21.1.p) LRBRL i 41 RPELC).

L'alcalde pot delegar les seves competències al Ple o la Comissió de Govern, tal com preveu l'art. 21.3 de la LRBRL.

Són competència del Ple de l'Ajuntament la resta d'alienacions (art. 22.2. o).

A més si l'alienació de béns excedeix del 20% dels recursos ordinaris pressupostats, caldrà que l'acord s'adopti amb quòrum de majoria absoluta (art. 41 RPELC, en relació amb l'art. 47.2.j LRBRL).

En el supòsit que el valor de l'alienació sigui superior al 25% dels recursos ordinaris del pressupost consolidat de l'Ajuntament caldrà sol·licitar l'informe previ del Departament de Governació. L'informe s'entendrà favorable si no s'ha emès pel termini màxim de 30 dies.

Si l'informe és desfavorable l'acord d'alienació o gravamen haurà d'adoptar-se amb quòrum de les dues terceres parts del nombre de fet i en tot cas de la majoria absoluta dels membres de la corporació.

En el cas que el valor de l'alienació sigui inferior al 25% caldrà donar compte de l'expedient tramitat al Departament de Governació, abans de la seva resolució.

El procediment general per a l'alienació dels béns és el de subhasta pública, sent d'aplicació tota la normativa aplicable a la contractació dels ens locals (art. 42. RPELC).

Això no obstant, no serà necessària la utilització d'aquest procediment en els següents casos:

- Alienació de bens mobles o supòsits excepcionals per raó de la peculiaritat del bé objecte d'alienació i les limitacions del mercat immobiliari. Prèviament a l'alienació caldrà obtenir l'informe previ del Departament de Governació, (art. 43 RPELC en la redacció donada pel Decret 144/94 de 14 de juny d'adequació a la Llei 30/92, 190 i 193 Llei 8/87). el qual haurà d'emetre's pel termini de 30 dies, transcorregut el qual sense que hagi estat emès podran seguir-se les actuacions.

- Permuta de bens patrimonials presents i futurs (arts 210 del TRLMRLC i 47 i 48 RPELC).

- Alienacions en supòsits d'urgència extrema.

- Alienacions de parcel·les sobreres (arts. 12 i 44 RPELC). En aquest supòsit l'alienació s'efectua mitjançant alienació directa al propietari o propietaris colindants, previ requeriment personal i en el supòsit que n'hi hagi més d'un de la manera que s'ajustin al criteri més racional d'ordenació del sòl. Si algun propietari es nega a adquirir la parcel·la que li correspon l'Ajuntament pot, subsidiàriament, expropiar el seu terreny per regularitzar o normalitzar la configuració de les finques per tal d'executar el planejament urbanístic.

- Alienació de terrenys afectes al patrimoni municipal de sòl i habitatge (arts. 158 a 161 i 163 LUC). En aquest supòsit l'alienació requereix un concurs públic excepte en els casos d'alienació directa regulats en l'article 161, quan l'alienació es produeix a favor de l'entitat urbanística especial de l'administració territorial titular, si es destinen a entitats de caràcter benèfic i social o a promotors públics per a construir habitatges protegits, si es destina a persones amb nivells d'ingressos baixos, o si la licitació pública queda deserta o bé fallida per l'incompliment de les obligacions dels adjudicataris en el termini d'un any sempre que els adquirents assumeixin les mateixes obligacions,

Per a la tramitació de l'expedient d'alienació caldrà acomplir la normativa de contractació aplicable als ens locals, que és la regulada al TRLCAP.

El producte de l'alienació no podrà destinar-se a finançar despeses corrents, llevat que es tracti de parcel·les sobreres de vies públiques no edificables o de bens no utilitzables en serveis locals (art. 40.2 RPELC).

b2) Cessió gratuïta

Malgrat que la finalitat principal dels béns patrimonials, segons la seva legislació és la de produir rendes a ningú se li escapa que els Ens Locals tenen moltes competències, per a l'exercici de les quals en múltiples oportunitats precisa de la col·laboració d'altres Administracions Públiques i d'Entitats sense ànim de lucre.

Per aquesta raó, a banda del procediment habitual d'alienar patrimoni per a l'obtenció de recursos, els arts. 211 i ss. del TRLMRLC i 49 del RPELC permeten la cessió gratuïta de la propietat o la constitució de drets reals de forma gratuïta sobre béns dels Ens Locals, sempre que el destinatari d'aquesta cessió sigui o una altra Administració o Entitat Pública o una Entitat sense ànim de lucre que els hagi de destinar a fins d'utilitat pública o interès social que complementin els dels Ens Locals, extrem aquest que ha de quedar degudament acreditat a l'expedient.

Correspon al Ple l'adopció de l'acord corresponent, amb quòrum de majoria absoluta i prèviament cal l'obertura d'un termini d'informació pública per un termini d'almenys 30 dies. No és necessari l'informe previ del Departament de Governació. Tanmateix, prèviament a l'aprovació definitiva de la cessió se li donarà compte de l'expedient tramitat.

EL PATRIMONI DELS ENS LOCALS I LA CUSTÒDIA DEL TERRITORI

Els objectius que es pretén assolir mitjançant la Custòdia del Territori permeten que, en general qualsevol bé integrant del patrimoni dels Ens Locals pugui ser susceptible d'integrar-se en aquest procés. Tanmateix alguns béns tenen més possibilitats que uns altres.

Així, en principi els béns classificats com sòl no urbanitzable, tant si són béns comunals, com si són béns patrimonials, per la seva naturalesa rústica poden integrar-se millor en aquest procés. Els Ens Locals són sovint propietaris de terrenys forestals, de terrenys agrícoles i de terrenys rústics en general que poden ser susceptibles d'aprofitament agrari com no i és en aquest tipus de béns on es pot arribar a acords de custòdia amb una major facilitat.

Però hi ha béns de domini i ús públic, com els parcs i jardins urbans o periurbans, i altres espais verds que el planejament urbanístic situa en sòl urbà, principalment, encara que també poden ubicar-se sòl urbanitzable o sòl no urbanitzable, on també s'obre un camp d'actuació per a les Entitats de Custòdia del Territori que els pot permetre intervenir en la gestió d'aquest espais urbans, col·laborant amb els Ens Locals i introduint la custòdia del territori en uns àmbits d'actuació diferents.

També, i encara que sembli sorprenent, els camins privats poden ser objecte d'un acord de custòdia per tal de garantir el seu ús públic, malgrat la seva titularitat privada. En aquest sentit, el Pla especial de protecció i gestió del patrimoni natural de Granollers aprovat definitivament per la Comissió Territorial d'urbanisme de Barcelona el 16.06.2004, conté previsions concretes en aquest sentit per tal de materialitzar de forma efectiva aquesta possibilitat.

A més els camins públics també poden ser objecte d'acords de custòdia en supòsits puntuals en què la seva falta d'utilització com a element de comunicació habitual comporti el seu deteriorament. Així antics camins ramaders o vies verdes, actualment en desús, poden ser objecte d'acords amb entitats de custòdia per tal de garantir la conservació dels seus valors i el seu ús públic.

4. INSTRUMENTS JURÍDICS PER FORMALITZAR ACORDS DE CUSTÒDIA

Els ens locals poden fer custòdia de diferents formes. D'una banda poden actuar directament, amb els seus propis mitjans i de forma indiferenciada, però també poden fer-ho creant un ens de gestió que funcioni de forma autònoma.

Serà en funció del grau d'implicació de l'ens local, de la seva capacitat de gestió i del volum de la mateixa que l'ens local decidirà fins on arriba aquesta autonomia i aquesta diferenciació funcional.

Així es pot arribar des de la mínima expressió, consistent en actuar directament però arbitrànt els recursos necessaris perquè funcionalment hi hagi una diferenciació en la gestió, fins a la creació d'una persona jurídica diferent, que pot estar formada pel propi ens local sol o amb altres administracions públiques, entitats sense ànim de lucre o particulars.

Aquests ens de gestió poden ser veritables entitats de custòdia que assoleixen acords de custòdia amb propietaris privats i públics per tal de garantir la conservació dels valors naturals, paisatgístics i culturals de les finques i els executen, o bé es poden limitar a promoure-la i incentivar-la afavorint la implicació de les entitats de custòdia i de qualsevol persona que hi pugui tenir interès, tant persones físiques com jurídiques i tan si són propietàries de terrenys o no.

A l'apartat següent s'analitzen els aspectes instrumentals dels diferents ens de gestió o participació que estan a l'abast dels ens locals, les seves característiques, requisits i potencialitats, de forma que cada ens local en funció de les seves característiques tingui la màxima informació per decidir de quina forma i amb quins mecanismes i estructures, s'implica en la custòdia del territori.

En el supòsit que l'ens local decideixi crear un ens de gestió, dins de les àmplies possibilitats que té, serà aquest ens qui assolirà els acords de custòdia i la naturalesa d'aquests acords serà la que correspongui en funció del règim jurídic, públic o privat, aplicable a cada ens i que a l'apartat següent i per a cadascun d'ells s'especifica.

A l'efecte interessa destacar que quant als ens dependents dels ens locals, serà l'acord de creació i els estatuts o normes de creació dels mateixos els qui determinaran les competències i possibilitats d'assolir acords de custòdia (art 306 del ROAS).

Els acords de custòdia es poden materialitzar de les següents formes:

- a) Quan l'ens de gestió actuï sotmès al dret privat: de qualsevol de les formes esmentades a la "guia per a la custòdia del territori en finques privades".
- b) Quan l'ens local o l'ens de gestió actuï sotmès al dret públic i pretengui l'adquisició de la propietat de finques per garantir-ne la seva conservació i preservació dels seus valors: mitjançant les formes d'adquisició de la propietat ja esmentades.
- c) Quan l'ens local arribi a acords de custòdia amb el seu patrimoni que suposin que aquests béns passaran a ser gestionats per una altra entitat: mitjançant l'atorgament de qualsevol de les llicències o autoritzacions ja esmentades per a cada classe de béns o mitjançant l'adscripció d'aquests béns formalitzada en el procés de creació de l'ens corresponent.

d) En la resta de supòsits: mitjançant la instrumentació de convenis de col·laboració.

Els convenis de col·laboració són un instrument jurídic molt flexible que permet als ens locals instrumentar tot tipus d'acord i amb tot tipus de persones, tant jurídiques com físiques i tan públiques com privades, amb les següents puntualitzacions:

a) Els convenis interadministratius, és a dir els que es relacionen diferents administracions públiques no tenen cap més límit que el respecte a l'àmbit competencial de cadascú dels intervinents, l'interès públic i els principis de bona administració. Fins i tot poden tenir com a objecte matèries a les que s'apliqui la normativa de contractació. La regulació dels convenis es troba als arts. 8 de la LRJPAC, 3c) del TRLCAP, 57 de la LRBRL, 150 i 273 del TRLMRLC i 303 i s.s. del ROAS.

b) Els convenis signats per una administració pública i un particular han d'acomplir els mateixos requisits i a més no han de tenir com a objecte cap matèria la regulació de la qual estigui sotmesa al TRLCAP. El seu règim jurídic és el previst als 3d) del TRLCAP, 273 del TRLMRLC, 304.2 i 303 i s.s. del ROAS.

5. ÒRGANS DE PROMOCIÓ DE LA CUSTÒDIA DEL TERRITORI I ENTITATS MUNICIPALS DE CUSTÒDIA. ASPECTES INSTRUMENTALS

La custòdia del territori permet als municipis un diferent grau d'implicació. Com s'ha esmentat a la presentació d'aquesta guia, els municipis poden **liderar i promoure** la custòdia, poden **col·laborar** i cercar acords amb entitats de custòdia i també poden **assolir** directament acords de custòdia.

Els instruments a utilitzar en cada cas poden ser diferents encara que un mateix instrument pot servir per a més d'una finalitat.

Els municipis tenen autonomia per a la gestió dels seus interessos i tenen la potestat d'autorganitzar-se per a l'aconseguint i satisfacció d'aquests interessos. La custòdia del territori forma part del nucli competencial dels ens locals i d'aquesta manera, les actuacions encaminades per tal que sigui una realitat passen a ser considerades com un servei públic, la prestació del qual es pot efectuar mitjançant qualsevol de les formes i instruments jurídics que permet la legislació vigent (arts. 85, de la LRBRL, 6 i 8 del TRLMRLC i 6 i 153 i s.s. del ROAS).

Ara cal analitzar de quins són els instruments jurídics en concret que tenen al seu abast els municipis per dur a terme la custòdia.

LA GESTIÓ DIRECTA¹

Que és?: La forma en què un ens local amb els seus propis mitjans, presta un servei o realitza una activitat amb la que pretén aconseguir els fins de la seva competència per tal de satisfer les necessitats i aspiracions de la comunitat local, com ara la custòdia del territori.

Mitjançant la gestió directa és el propi ens local qui actua mitjançant la seva estructura funcional i organitzativa.

Qui en pot formar part?: Únicament i exclusiva l'ens local (art. 252 TRLMRLC).

Àmbit d'actuació?: El territori on l'ens local exerceix, el seu àmbit d'actuació és el de l'ens que els crea.

Com es constitueixen i quin és el seu règim jurídic?: Atès que aquest és el règim ordinari de funcionament dels ens locals no cal cap procediment específic. És el propi ens local qui assumeix i realitza l'activitat mitjançant els seus propis mitjans personals i materials que s'inclouen al pressupost general (arts. 252 del TRLMRLC i 190 del ROAS).

Correspon al president de l'ens local la direcció superior del mateix que pot delegar en un altre membre de la corporació, tot acomplint les directrius del Ple de l'Ajuntament (arts 22.2.f) de la LRBR i 191 del ROAS).

Els arts. 69 i 72 de la LRBR, 43.1.b) del TRLMRLC i 154 del ROAS imposen a l'ens locals l'obligació d'afavorir i impulsar la participació de les associacions que defensen els interessos generals o sectorials dels veïns i de facilitar la màxima informació, sense que aquesta participació suposi una minva de les competències decisòries que, en tot cas, corresponen a l'ens local. Aquesta participació es pot vehicular mitjançant la creació d'òrgans sectorials de participació, el règim dels quals s'esmentarà a continuació, o de qualsevol altra forma que respecti els criteris esmentats.

L'ens local quan actua mitjançant gestió directa ho fa sotmès a les normes de Dret Públic (arts. 6 i 7 del TRMRLC).

Per què poden ser d'utilitat?: La custòdia del territori forma part del nucli competencial dels ens locals els quals la poden integrar en la seva forma d'actuació habitual i garantir la participació de tots els agents implicats mitjançant les fórmules de col·laboració i foment habituals, com ara els convenis o l'atorgament de subvencions.

És la forma més senzilla d'actuació, ja que no requereix cap tràmit específic i pot ser suficient i eficaç quan, en funció de la implicació de l'ens local en la custòdia del territori, les seves característiques de població, recursos i mitjans materials i les necessitats d'especialització en la gestió, no calgui crear un ens instrumental diferent del propi ens local, amb la complexitat de creació i funcionament que pugui suposar.

Els òrgans especials permeten que l'ens local, en funció del grau d'implicació que decideixi i comptant amb la participació de ciutadans i entitats de custòdia, **lideri** i **promogui** la custòdia del territori cerqui acords de **col·laboració** amb altres

¹ Tot i que aquesta és una opció de conservació per a l'Ajuntament, la gestió directa no s'entén com una forma de custòdia del territori (nota de l'editor)

entitats de custòdia o, fins i tot, **executi** directament acords de custòdia del territori.

ELS CONSELLS MUNICIPALS DE CUSTÒDIA

Que són?: Els Consells Municipals són òrgans de participació que, en qualsevol àmbit d'actuació municipal, i també en la custòdia, permeten la integració dels ciutadans i de les entitats i associacions que els representen, amb els representants municipals, i garanteixen que en aquell àmbit d'actuació municipal l'Ajuntament haurà tenir en compte en la seva actuació les propostes i suggeriments que es formulin.

Aquests òrgans de participació, que poden tenir diferents denominacions (consells, comissions, patronats, etc.) i concretar el seu abast a la custòdia del territori exclusivament, també poden tenir un àmbit material d'actuació més ampli una part del qual pot ser la custòdia del territori.

Els consells assessors urbanístics que preveu l'art. 6.2. de la LUC són també òrgans de participació sectorial en els quals també es pot integrar la custòdia del territori en general i també per garantir que les polítiques urbanístiques municipals s'orientaran vers l'acompliment de l'objectiu del desenvolupament sostenible.

Qui en pot formar part?: Els Consells Municipals estan presidits per l'alcalde o regidor en qui delegui i en poden formar part els altres regidors, els ciutadans i les associacions i entitats l'àmbit d'actuació de les quals estigui relacionat amb el del Consell.

Àmbit d'actuació?: El TRLMRLC els configura com d'àmbit estrictament municipal. Tanmateix els principis d'autonomia, autoorganització i cooperació en assumptes d'interès comú permeten que mitjançant un conveni de col·laboració més d'un ens locals es posin d'acord per a la creació d'un d'abast supramunicipal, adaptant el seu funcionament a aquesta circumstància.

Com es constitueixen i quin és el seu règim jurídic?: És suficient per a la seva creació que el Ple de l'Ajuntament així ho acordi (art. 66.2. del TRLMRLC). El propi Consell pot aprovar les seves normes de funcionament. Tanmateix si és el propi Ajuntament qui vol regular el seu funcionament ho ha de fer mitjançant l'aprovació d'una ordenança.

El procediment d'aprovació d'una ordenança és el d'aprovació inicial pel Ple, informació pública, durant el termini de 30 dies hàbils, mitjançant publicació al BOP, DOGC, al tauler d'anuncis de l'Ajuntament i en un mitjà de comunicació escrita diària, aprovació definitiva, tramesa de l'acord i còpia íntegra del text aprovat a l'Administració de l'Estat i de la Generalitat de Catalunya, i transcorreguts quinze dies des de la tramesa, de conformitat amb l'article 65.2 de la LRBRL es procedirà a publicar el text íntegre de l'Ordenança al BOP i un resum al DOGC, tal com preveuen els articles 49, 65 i 70 de la LRBRL i 58 a 66 del ROAS.

Els Consells Municipals no tenen personalitat jurídica pròpia diferent de la de l'Ajuntament que els constitueix.

Per què poden ser d'utilitat?: Els Consells Municipals poden formular propostes, emetre informes a iniciativa prèvia o de l'ajuntament sobre matèries relacionades amb el seu objecte, formular propostes i suggeriments, així com qualsevol altra que els assigni l'acord de creació.

Per tant els Consells Municipals poden ser un instrument on materialitzar el **lideratge** i la **promoció** de la custòdia del territori permetent la implicació d'altres agents (ciutadans i entitats de custòdia).

ELS ÒRGANS ESPECIALS SENSE PERSONALITAT JURÍDICA

Que són?: Una forma de gestió directa dels serveis municipals, sense personalitat jurídica diferent de la de l'ens local però mitjançant una organització diferenciada i especialitzada amb autonomia organitzativa, pressupostària i patrimonial.

És el propi ens local qui actua però ni ho fa de forma indiferenciada amb la mateixa estructura funcional i organitzativa ni tampoc mitjançant la creació d'un ens instrumental.

Els òrgans especials són instruments de gestió que permeten actuar directament en qualsevol àmbit d'actuació municipal, i també en el de la custòdia del territori.

Aquests òrgans especials poden tenir diferents denominacions (consells, comissions, patronats, instituts, etc.) i concretar el seu abast a la custòdia del territori exclusivament, també poden tenir un àmbit material d'actuació més ampli una part del qual pot ser la custòdia del territori (arts. 252 i 253 del TRLMRLC i 192 del ROAS).

Qui en pot formar part?: Els òrgans especials formen part del mateix ens local que els crea. Tanmateix és possible que puguin formar part del seu òrgan de govern regidors, persones professionalment qualificades, tan jurídiques com físiques perquè que la normativa aplicable no distingeix, i usuaris del servei (art. 193 del ROAS).

Àmbit d'actuació?: En formar part de l'ens local, el seu àmbit d'actuació és el de l'ens que els crea. Tanmateix els principis d'autonomia, autoorganització i cooperació en assumptes d'interès comú permeten que mitjançant un conveni de col.laboració pugui arribar a acords amb altres ens locals per ampliar el seu abast.

Com es constitueixen i quin és el seu règim jurídic?: És suficient per a la seva creació que el Ple de l'Ajuntament així ho acordi (arts. 22.2. f) de la LRBRL i 52.2. e) i 252 del TRLMRLC).

El Ple ha de regular els aspectes orgànics i de funcionament, les competències assignades, la possibilitat o no d'interposar recurs d'alçada contra els actes del consell, davant del Ple i si s'escau el reglament del servei (art. 252 del TRLMRLC i 192 del ROAS).

El procediment de tramitació del reglament consta d'aprovació inicial pel Ple, informació pública, durant el termini de 30 dies hàbils, mitjançant publicació al BOP, DOGC, al tauler d'anuncis de l'Ajuntament i en un mitjà de comunicació escrita diària, aprovació definitiva, tramesa de l'acord i còpia íntegra del text aprovat a l'Administració de l'Estat i de la Generalitat de Catalunya, i transcorreguts quinze dies des de la tramesa, de conformitat amb l'article 65.2 de la LRBRL es procedirà a publicar el text íntegre de l'Ordenança al BOP i un resum al DOGC, tal com preveuen els articles 49, 65 i 70 de la LRBRL i 58 a 66 del ROAS.

Els òrgans especials no tenen personalitat jurídica pròpia diferent de la de l'Ajuntament que els constitueix i la seva organització es compon d'un consell d'administració, que és l'òrgan d'administració, govern i direcció del servei i un gerent (arts. 253 del TRLMRLC i 192 del ROAS).

Com s'ha esmentat abans poden ser membres del consell d'administració no només els membres de la corporació sinó també persones professionalment qualificades, tan jurídiques com físiques i usuaris del servei.

El consell elegirà un president d'entre els seus membres, que ha de ser forçosament membre de l'ens local i proposarà al president el nomenament del gerent que es qui executarà i els acords del consell i gestionarà de forma immediata el servei, a més de les tasques que el consell i l'acord de creació li encomanin (arts. 193 i 194 del ROAS).

Per tal que l'òrgan especial tingui l'autonomia i estructuració diferenciada que justifica la seva creació cal que se li assignin el personal i els béns necessaris per exercir les tasques que se li encomanin, els quals continuaran pertanyent a l'ens local però estaran adscrits funcionalment a l'òrgan especial (arts. 196 i 197 del ROAS).

A més l'òrgan especial, si bé no tindrà un pressupost propi si que disposarà d'una secció pressupostària pròpia dins del general de l'ens local i una comptabilitat pròpia (arts. 195 del ROAS i 253 del TRLMRLC).

Atès que l'òrgan especial forma part de l'ens local que el crea, la normativa de contractació aplicable serà el TRLCAP i el seu règim jurídic d'actuació serà el Dret Públic (arts. 6 i 7 del TRMRLC i 195 del ROAS).

Per què poden ser d'utilitat?: Els òrgans especials sense personalitat permeten gestionar un servei o activitat, en aquest cas la custòdia del territori, amb una certa independència però sense la complexitat que suposa la creació d'una persona jurídica nova.

A més, tot i ser una forma de gestió directa permeten a l'òrgan de govern, el consell d'administració, hi puguin participar persones diferents a la del propi ens local, com ara les entitats de custòdia.

Els òrgans especials poden ser un primer pas cap a l'especialització de la custòdia dins de l'ens local, que sense excessiva complexitat permet que s'aprofitin els recursos i mitjans de l'ens local, garanteix la participació dels ciutadans i les entitats de custòdia i diferencia, realment però també visualment, aquesta activitat de la resta de les que realitza l'ens local.

Els òrgans especials permeten que l'ens local comptant amb la implicació d'altres agents (ciutadans i entitats de custòdia) **lideri** i **promogui** la custòdia del territori cerqui acords de **col·laboració** amb altres entitats de custòdia o actuant directament com una veritable entitat de custòdia, **executant** directament acords de custòdia del territori.

ELS ORGANISMES AUTÒNOMS LOCALS

Que són?: Una forma de gestió directa dels serveis municipals, però mitjançant la creació d'un nou ens amb personalitat jurídica pròpia i diferent de la de l'ens local i capacitat per a l'acompliment de les finalitats per les que es constitueix (arts. 85 bis de la LRBRL i 199 del ROAS).

És el propi ens local qui actua però mitjançant una persona jurídica diferent creada per ell.

Els Organismes Autònoms Locals poden tenir diferents denominacions (organismes, patronats, instituts, fundacions públiques, etc.) i concretar el seu abast a la custòdia del territori exclusivament o tenir un àmbit material d'actuació més ampli una part del qual pot ser la custòdia del territori (arts. 254 del TRLMRLC i 199 del ROAS).

Qui en pot formar part?: Els Organismes Autònoms Locals són persones jurídiques diferents de l'ens local però creades per ell que és l'única persona que l'integra. Tanmateix és possible que puguin formar part del seu òrgan de govern a més dels membres de la corporació altres persones físiques o jurídiques (art. 202.2 del ROAS).

Àmbit d'actuació?: En ser una personificació de l'ens local, el seu àmbit d'actuació és el de l'ens que els crea. Tanmateix els principis d'autonomia, autoorganització i cooperació en assumptes d'interès comú permeten que mitjançant un conveni de col·laboració pugui arribar a acords amb altres ens locals per ampliar el seu àmbit d'actuació.

Com es constitueixen i quin és el seu règim jurídic? És necessari que ho acordi el Ple de l'Ajuntament (arts. 22.2. f) i 85 bis de la LRBRL i 52.2. e) i g) i 200 del ROAS).

El Ple a més d'acordar la seva creació ha d'aprovar els estatuts que han d'incloure la determinació i forma de designació dels òrgans de direcció, entre els que hi haurà d'haver un consell rector i un òrgan unipersonal de gestió, és a dir un gerent, i un president, les funcions i competències que se li assignen, determinant les potestats generals que pot exercir, el patrimoni i recursos econòmics que se li assignen així com el règim econòmic i pressupostari, i el del seu personal, patrimoni i contractació, les facultats de tutela que es reserva l'ens local, l'extinció i efectes de la mateixa i l'adscripció a una regidoria o àrea funcional de l'ens local (arts. 85 bis de la LRBRL, 200 i 202 del ROAS).

El procediment de tramitació dels estatuts, que han d'estar aprovats definitivament i publicats abans que l'organisme autònom estigui en funcionament, consta d'aprovació inicial pel Ple, informació pública, durant el termini de 30 dies hàbils, mitjançant publicació al BOP i al tauler d'anuncis de l'Ajuntament, aprovació definitiva pel Ple pel termini màxim de 3 mesos, i publicació del text íntegre dels estatuts al BOP i un resum al DOGC, i s'ha d'inscriure a la secció complementària del Registre d'Ens Locals de Catalunya. (arts. 85 bis de la LRBRL, 201 del ROAS i 111 i s.s. del RDTP).

Els Organismes Autònoms Locals tenen personalitat jurídica pròpia diferent de la de l'Ajuntament que els constitueix i la seva organització es compon d'un consell rector que pot estar format no només per membres de la corporació sinó també per persones físiques i jurídiques la participació de les quals es consideri adient per l'aconseguiment de les seves finalitats. També hi ha d'haver un president i un i un òrgan de direcció o gestió, és a dir un gerent. En tots els casos correspon al Ple de

l'Ajuntament la seva designació, determinant als estatuts els requisits i requeriments exigibles (arts. 85 bis LRBRL i 201 i 202 del ROAS).

L'Organisme Autònom ha d'estar adscrit a una regidoria o àrea equivalent qui exercirà el control d'eficàcia, ha de tenir un patrimoni propi afectat a les finalitats que persegueix, tot i que per a la seva alienació requerirà l'autorització de l'ens local i personal, que pot ser propi o adscrit del de l'ens local.

El seu règim econòmic i de comptabilitat serà l'aplicable als ens local, corresponent al ple del mateix l'aprovació del pressupost. Quant a la contractació se li aplicarà el TRLCAP, tot i que caldrà l'autorització de la regidoria o àrea corresponent per a les contractacions que ultrapassin els límits establerts als estatuts.

Els Organismes Autònoms Locals estan sotmesos al Dret Administratiu i contra els seus actes procedeix la interposició de recurs d'alçada davant el Ple de l'Ajuntament (arts. 254 TRLMRLC, 45 a 52 i 61 i s.s. de la LOFAGE i 203 i s.s. del ROAS)

Per què poden ser d'utilitat?: Els Organismes Autònoms Locals permeten gestionar un servei o activitat, en aquest cas la custòdia del territori, amb una independència funcional i orgànica de l'ens local que els crea.

Permeten que a l'òrgan de govern, el consell rector, hi puguin participar persones diferents a la del propi ens local, com ara les entitats de custòdia, però el fet de ser una persona jurídica diferent sotmesa a més al Dret Públic fa que si no hi ha un volum important de recursos a gestionar, tant materials com personals .

Els òrgans especials poden ser un primer pas cap a l'especialització de la custòdia dins de l'ens local, que sense excessiva complexitat permet que s'aprofitin els recursos i mitjans de l'ens local, garanteix la participació dels ciutadans i les entitats de custòdia i diferencia, realment però també visualment, aquesta activitat de la resta de les que realitza l'ens local.

Els òrgans especials permeten que l'ens local comptant amb la implicació d'altres agents (ciutadans i entitats de custòdia) **lideri** i **promogui** la custòdia del territori cerqui acords de **col·laboració** amb altres entitats de custòdia o actuant directament com una veritable entitat de custòdia, **executant** directament acords de custòdia del territori.

LES COMUNITATS DE MUNICIPIS

Què són?: Són associacions de municipis, sense personalitat jurídica, per a la gestió i execució de tasques i funcions comunes als seus socis en qualsevol àmbit d'actuació municipal, i també en la custòdia del territori (art. 123 del TRLMRLC).

Igual que els Consells Municipals poden concretar el seu abast a la custòdia del territori exclusivament o poden tenir un àmbit material d'actuació més ampli una part del qual pot ser la custòdia del territori.

Qui en pot formar part?: Un mínim de dos municipis, que no és necessari ni que pertanyin a una mateixa comarca, ni que tingui contigüitat territorial entre tots ells (art. 122 del TRLMRLC).

Àmbit d'actuació?: Les comunitats exerciran les seves competències en el territori dels municipis que les formin.

Com es constitueixen i quin és el seu règim jurídic?: Les Comunitats es constitueixen mitjançant un conveni que haurà de determinar quins municipis en formaran part, quin serà el seu objecte, la seva denominació i finalitats, on tindrà la seu, els drets i deures dels municipis agrupats, les competències que se li assignen, els òrgans, la seva composició i el seu procediment de designació, cessament, funcionament i adopció d'acords, els recursos financers i compromisos el termini de durada, el procediment de dissolució i liquidació i les condicions per a la incorporació de nous membres i la separació dels que ja ho són.

Els òrgans de la comunitat han de representar els municipis que la constitueixen, i com a mínim ha d'haver un consell que n'elegirà el president, d'entre els alcaldes dels municipis que la constitueixen (art. 128 del TRLMRLC).

El projecte de conveni ha de ser aprovat pels alcaldes de tots els municipis i s'ha de sotmetre a informació pública per l'alcalde del municipi amb major nombre d'habitants, pel termini de 20 dies, previ anunci als taulers d'edictes de tots els municipis afectats. Finalitzat aquest termini els Plens de tots els ajuntaments afectats l'han d'aprovar definitivament amb quòrum de majoria absoluta, i l'ajuntament que ha fet la tramitació l'ha de publicar junt amb el conveni, al BOP i un resum al DOGC (arts. 125 i 126 del TRLMRLC).

Les Comunitats de Municipis no tenen personalitat jurídica pròpia diferent de la dels Ajuntaments que els conformen però els seus acords els vinculen i tenen eficàcia davant de tercers (art. 123.3 del TRLMRLC).

Les Comunitats de Municipis tenen àmplies facultats per exercir les competències que el conveni fundacional els assigni. Per a la contractació d'obres i subministraments caldrà acomplir el que preveu el TRLCAP i per al seu finançament haurà de comptar amb una secció pròpia en el pressupost de cada ajuntament, que gestionarà la comunitat segons estableixi el conveni fundacional.

La secretaria i la intervenció l'exerciran els qui ocupin aquests càrrecs a l'ajuntament on se situï el domicili de la comunitat (arts. 127, 129 a 132 del TRLMRLC).

Les Comunitats de Municipis actuen sotmeses al Dret Administratiu (art. 123.3. del TRLMRLC).

Per què poden ser d'utilitat?: Les Comunitats de Municipis podent tenir totes les competències que els assigni el conveni de creació, tant de tipus consultiu o

informatiu com d'execució i gestió directa, responent solidàriament dels acords adoptats, tots els membres (art. 127 del TRLMRLC).

Per tant les Comunitats de Municipis poden ser un instrument on materialitzar el **lideratge** i la **promoció** de la custòdia del territori en el seu àmbit territorial d'actuació, poden **col·laborar** amb entitats de custòdia cercant acords amb elles i també permeten assolir i **executar** directament acords de custòdia del territori actuant com una veritable entitat de custòdia. Tanmateix no permet la participació als òrgans de gestió ni de particulars ni d'entitats de custòdia.

Les Comunitats tenen la possibilitat de ser destinatàries de la part del Fons de Cooperació Local de Catalunya que reben els municipis de la Generalitat per a serveis supramunicipals, com s'esmentarà més endavant en aquesta guia.

LES MANCOMUNITATS DE MUNICIPIS

Que són?: Són associacions de municipis amb personalitat jurídica pròpia, per establir, gestionar o executar en comú obres i serveis concrets, com pot ser la custòdia del territori (art. 115 del TRLMRLC).

Qui en pot formar part?: Un mínim de dos municipis, que no és necessari que tinguin contigüitat territorial entre tots ells ni que pertanyin a una mateixa comarca, llevat en aquest darrer cas que pretengui executar obres i serveis previstos al programa d'actuació comarcal. També es poden constituir amb municipis d'una altra comunitat autònoma (art. 115 del TRLMRLC).

Àmbit d'actuació?: Les Mancomunitats exerciran les seves competències en el territori dels municipis que les formin.

Com es constitueixen i quin és el seu règim jurídic?: La iniciativa per a la constitució de les Mancomunitats correspon al Ple dels Ajuntaments que vulguin formar part, que ho han d'acordar amb quòrum de majoria simple. El mateix acord ha de designar qui representarà l'ajuntament en la redacció dels estatuts de la mancomunitat.

Els representants de tots els municipis que es mancomunin han de redactar els estatuts, que s'han d'aprovar per majoria simple per una assemblea integrada per tots els electes dels ajuntaments mancomunats.

El projecte d'estatuts, que ha de determinar quins municipis en formaran part, quin serà el seu objecte, la seva denominació i finalitats, on tindrà la seu, els drets i deures dels municipis agrupats, les competències que se li assignen, els òrgans, la seva composició i el seu procediment de designació, cessament, funcionament i adopció d'acords, els recursos financers i compromisos el termini de durada, el procediment de dissolució i liquidació i les condicions per a la incorporació de nous membres i la separació dels que ja ho són, les relacions amb els municipis les comarques interessades, els criteris per determinar els llocs de treball reservats a funcionaris i la seva provisió i s'ha de sotmetre a informació pública per l'alcalde del municipi amb major nombre d'habitants, pel termini de 30 dies, previ anunci als taulers d'edictes de tots els municipis afectats i al DOGC. També s'ha de sotmetre a informe del Consell o Consells Comarcals afectats.

Els estatuts han de preveure quines de les potestats generals dels ens locals correspondran a la Mancomunitat (art. 4.3. de la LRBRL).

Finalitzat aquest termini la mateixa assemblea ha d'aprovar definitivament amb quòrum de majoria simple, els estatuts i els ha de trametre al Departament de Governació perquè pel termini màxim d'un mes formuli les observacions de legalitat i els suggeriments i propostes que consideri adients.

Finalment els Plens de tots els ajuntaments afectats han d'aprovar definitivament els estatuts, amb quòrum de majoria absoluta i se n'ha de trametre còpia al Departament de Governació, publicar al BOP, al DOGC i al BOE i s'ha d'inscriure la Mancomunitat al Registre d'Ens Locals de Catalunya. (arts. 116 a 122 del TRLMRLC i 90 a 104 i 111 i s.s. del RDTP).

Els òrgans de la Mancomunitat han de representar els municipis que la constitueixen, i com a mínim ha d'haver una assemblea general, una comissió de comptes, un president i un vice-president els alcaldes dels municipis que la constitueixen (arts. 116 del TRLMRLC i 92 del RDTP).

Les Mancomunitats de Municipis tenen personalitat jurídica pròpia diferent de la dels Ajuntaments que els conformen i tenen la naturalesa d'Ens Locals actuen sotmeses al Dret Administratiu (arts. 116.1 del TRLMRLC i 90.2 del RDTP).

Tenen àmplies facultats per exercir les competències que els assignin els estatuts, fins i tot la competència sancionadora (arts. 127, 129 a 132 del TRLMRLC).

Per què poden ser d'utilitat?: Les Mancomunitats de Municipis podent tenir totes les competències que els assignin els Estatuts, (que no poden ser totes les competències dels municipis que en formen part) e el conveni de creació, tant de tipus consultiu o informatiu com d'execució i gestió directa, responent solidàriament dels acords adoptats, tots els membres (art. 127 del TRLMRLC).

Per tant les Mancomunitats poden ser un instrument on materialitzar el **lideratge** i la **promoció** de la custòdia del territori en el seu àmbit territorial d'actuació, poden **col·laborar** amb entitats de custòdia cercant acords amb elles i també permeten assolir i **executar** directament acords de custòdia del territori actuant com una veritable entitat de custòdia. Tanmateix no permet la participació als òrgans de gestió ni de particulars ni d'entitats de custòdia.

La complexitat del seu procediment de constitució i funcionament fa que únicament sigui recomanable quan realment hi hagi un volum d'activitats i de recursos econòmics a gestionar de suficient entitat com per poder suportar l'estructura administrativa que han de tenir les Mancomunitats. En cas contrari es poden aprofitar altres personificacions instrumentals.

Les Mancomunitats tenen la possibilitat de ser destinatàries de la part del Fons de Cooperació Local de Catalunya que reben els municipis de la Generalitat per a serveis supramunicipals, com s'esmentarà més endavant en aquesta guia.

ELS CONSORCIS

Que són?: Són entitats públiques de caràcter associatiu, amb personalitat jurídica pròpia, per crear i gestionar serveis i activitats d'interès comú dels associats, com pot ser la custòdia del territori (arts 269 del TRLMRLC i 312 del ROAS).

Qui en pot formar part?: Ens Locals de tot tipus, altres Administracions Públiques i Entitats Privades sense ànim de Lucre que tinguin finalitats d'interès públics concurrents amb les dels ens locals. No és necessari que tinguin contigüitat territorial entre tots ells ni que pertanyin a una mateixa comarca, llevat que la finalitat del consorci sigui coincident amb una activitat o servei considerat d'interès comarcal al programa d'actuació comarcal corresponent. En aquest cas caldrà l'autorització del conseller de Governació, previ informe de la Comissió Jurídica Assessora. Es poden constituir amb Ens Locals, Administracions o Entitats d'una altra comunitat autònoma sempre que l'objecte sigui d'interès comú (arts. 272 del TRLMRLC i 315 del ROAS).

Fins i tot es poden constituir consorcis amb administracions i entitats d'altres països dins dels convenis de cooperació transfronterera acordats en execució de convenis internacionals (art. 87.2 de la LRBRL).

Àmbit d'actuació?: Els Estatuts determinaran l'àmbit d'actuació dels consorcis que haurà d'estar necessàriament vinculat a les competències que se li assignin, en funció de l'interès comú dels seus membres (art. 270 del TRLMRLC i 316 del ROAS).

Com es constitueixen i quin és el seu règim jurídic?: Els Consorcis es constitueixen per l'acord dels òrgans competents dels seus membres, per desenvolupament del contingut d'un conveni entre les parts que així ho prevegi o per adhesió posterior quan ja estigui constituït.

En el cas dels Ens Locals correspon al Ple l'adopció dels acords de creació, adhesió, modificació, separació o dissolució així com per l'aprovació i modificació dels estatuts, amb quòrum de majoria absoluta (arts. 313.2 i 322 del ROAS).

L'acord esmentat s'ha de sotmetre a informació pública pel termini de 30 dies, previ anunci al BOP, al DOGC i al tauler d'anuncis i s'ha de donar audiència als interessats (persones físiques o entitats).

Els estatuts han de determinar quins ens públics i privats en formaran part o podran fer-ho en el futur i en quines condicions i com es podran separar, quin serà el seu objecte, finalitat i competències que se li assignen i, especialment, si tindran la naturalesa d'ens local o no, la seva denominació, on tindrà la seu, el termini de durada, els òrgans, la seva composició i el seu procediment de designació, cessament, funcionament i adopció d'acords, els recursos financers, compromisos i aportacions dels membres, el pressupost, comptabilitat i comptes, el procediment de dissolució i liquidació, el de modificació dels estatuts i les condicions per a la incorporació de nous membres i la separació dels que ja ho són, i en general els drets i deures dels membres i les relacions amb altres ens i administracions. També hauran de determinar si adscriuen béns, patrimonials o de domini públic, per a l'acompliment de les seves finalitats i quin és el règim d'utilització i disposició d'aquests béns (arts. 6.5 LRJPAC, 271 del TRLMRLC i 316, 321, 322, 323 i 324 del ROAS).

Transcorregut el termini d'informació pública sense que es presentin al·legacions o un cop resoltes aquestes pels mateixos òrgans i quòrum que els van aprovar inicialment, procedeix l'aprovació definitiva de la constitució o modificació del

ConSORCI o dels seus estatuts, que, tot i que el ROAS no ho preveu expressament s'han de publicar íntegrament al BOP i un resum al DOGC, ja que tenen la mateixa naturalesa que una ordenança o reglament local i s'ha d'inscriure el Consorci a la secció complementària al Registre d'Ens Locals de Catalunya. (arts. 313.5 del ROAS i 111 i s.s. del RDTP).

Els òrgans del Consorci han de representar els seus membres en la proporció que estableixin els estatuts i hi ha d'haver almenys un òrgan decisor superior que representi tots els membres consorciats (art. 317 del ROAS).

Els Consorcis tenen personalitat jurídica pròpia diferent de la dels seus membres i tenen la naturalesa d'Entitats Públiques, als quals en les seves relacions entre si s'apliquen les normes que regulen les relacions interadministratives. Poden tenir la naturalesa d'Ens Locals si així ho estableixen els seus estatuts. En qualsevol cas actuen sotmesos al Dret Administratiu, amb les peculiaritats que estableixin els estatuts. (arts. 6.5. LRJPAC, 269, 270.2 del TRLMRLC, 312.3, 314, 316.2c) i 318 del ROAS).

Els Consorcis poden crea i gestionar els serveis i activitats d'interès comú que els assignin els estatuts i en el grau que aquests determinin. Poden utilitzar qualsevol de les formes de gestió de serveis previstes (atorgar convenis, crear societats instrumentals, atorgar contractes, etc) Quant a la contractació d'obres i serveis s'hauran ajustar al TRLCAP i quant a la gestió del patrimoni que se'ls assigni al que, a banda de la normativa general, hagin establert els estatus. (arts. 1.3 TRLCAP, 270.3 del TRLMRLC, 318 i 321 del ROAS).

Per què poden ser d'utilitat?: Els Consorcis tan poden crear com gestionar serveis i activitats d'interès comú, determinant els estatuts el grau de concreció d'aquesta atribució competencial i ho poden fer directament o bé utilitzant qualsevol de les formes de gestió de servei previstes a la legislació vigent.

A més els Consorcis permeten la integració d'Ens Locals de diferent rang (entitats municipals descentralitzades, municipis, consells comarcals, mancomunitats o diputacions), altres Administracions (central o autonòmica) i Entitats Privades sense ànim de lucre, amb l'únic requisit que tots ells convergeixin en un assumpte d'interès comú. Aquesta versatilitat quan a les persones que en poden formar part dona una gran potencialitat als Consorcis que poden recollir i integrar en una mateixa estructura i amb una única finalitat, els punts de vista provinents dels diferents ens que integren les Administracions Locals, les altres Administracions i les Entitats privades.

A més la normativa esmentada únicament estableix el contingut mínim que han de tenir els estatuts, de forma que correspon a cada Consorci determinar, amb gran flexibilitat, el grau de complexitat de la seva estructura administrativa i les eines que considera més adients per a l'aconseguit dels seus objectius, sigui mitjançant la creació d'una estructura gerencial, o mitjançant la creació d'altres ens instrumentals o amb l'establiment de convenis de col·laboració.

Així els Consorcis, tant poden ser un instrument on materialitzar el **lideratge** i la **promoció** de la custòdia del territori en el seu àmbit territorial d'actuació, com per **col·laborar** amb entitats de custòdia cercant acords amb elles o convertint-se en una veritable entitat de custòdia i d'aquesta manera **executar** directament acords de custòdia del territori, garantint la participació dels els agents, públics o privats sense finalitat de lucre, implicats.

La flexibilitat per a la determinació de la seva estructura i l'aconseguit dels seus objectius fa que, quan hi hagi un mínim volum d'activitat i de recursos a

gestionar, sigui l'instrument adient per exercir accions de custòdia, tant des del punt de vista de la col·laboració com des de l'execució, sense perdre la naturalesa d'Ens Públic ni la submissió al Dret Administratiu.

ELS CONSORCIS COM A ENTITATS URBANÍSTIQUES ESPECIALS

Que són?: Són Consorcis que al moment de la seva creació s'han configurat com entitats urbanístiques especials (arts 14.3 i 22 de la LUC).

Qui en pot formar part?: Els mateixos subjectes que poden constituir un Consorci ordinari, ja que la LUC no estableix cap especialitat.

Àmbit d'actuació?: Els Estatuts determinaran el seu àmbit d'actuació que pot estar vinculat a la vigència d'un determinant instrument urbanístic, tant de planejament com de gestió (art. 23.1.f) de la LUC).

Com es constitueixen i quin és el seu règim jurídic?: La LUC no preveu cap especialitat, llevat del fet que si el Consorci ha d'operar com a Administració Actuant (és a dir si pot ser susceptible de rebre cessions urbanístiques i de tramitar figures de planejament i gestió) s'ha de sotmetre a la mateixa publicitat que s'exigeix per a l'executivitat de l'instrument urbanístic de planejament o gestió al que es vincula (art. 23.1.c) de la LUC).

En aquest cas, a més de les competències generals i d'acord amb els estatuts, poden formular, tramitar i executar les figures de planejament, formular, tramitar i aprovar definitivament els instruments de gestió urbanística i rebre el sòl de cessió obligatòria i gratuïta, que s'haurà d'incorporar al patrimoni públic de sòl respectiu.

Per què poden ser d'utilitat?: Els Consorcis Urbanístics tenen una finalitat molt concreta i vinculada a l'execució d'un determinat planejament, per això només tindrà virtualitat quan a la custòdia del territori en aquells supòsits que es vinculi a la tramitació i gestió d'instruments urbanístics especials vinculats clarament a aquesta finalitat, com ara la constitució de patrimonis públics de sòl en sòl no urbanitzable (art. 151 de la LUC) i s'emmarcaria dins del **lideratge i promoció** de la custòdia del territori en el seu àmbit territorial d'actuació i com una materialització de la **col·laboració** amb entitats de custòdia que en formarien part.

Tanmateix l'especificitat de les seves funcions (formulació, tramitació i execució de figures de planejament) i finalitats fa que només en supòsits molt puntuals pugui ser una l'eina més adient per a l'aconseguitment de la custòdia del territori, tot i que en algun cas puntual pot ser d'utilitat.

LES ASSOCIACIONS PRIVADES

Que són?: Són entitats privades de caràcter associatiu, amb personalitat jurídica pròpia, per aconseguir, sense afany de lucre una finalitat comuna d'interès general o particular dels socis, que posen en comú els seus coneixements, activitats o recursos econòmics (art. 2 de la LAC).

Qui en pot formar part?: Un mínim de tres persones, físiques o jurídiques, entre les que hi poden ser els Ens Locals, altres Administracions Públiques, Entitats Privades sense ànim de Lucre, o persones físiques.

Quant als Locals els arts. 2, 5, 25.1, 2f) i 28 de la LRBRL i 9, 66.1, 2f), 3, 71.1 f) i 273 del TRLMRLC els reconeixen expressament la capacitat de promoure tota mena d'activitats que contribueixin a satisfer totes les necessitats i aspiracions de la comunitat veïnal, així com la possibilitat de concertar qualsevol mena de pacte que no sigui contrària a l'interès públic, l'ordenament jurídic o la bona administració i l'art. 4 de la LAC reconeix expressament aquesta possibilitat a les persones físiques i a les jurídiques, siguin privades o públiques.

Àmbit d'actuació?: Els Estatuts determinaran l'àmbit d'actuació de les Associacions, que haurà d'estar necessàriament vinculat, en el cas dels Ens Locals al seu àmbit territorial i a les competències que se li assignin, en funció de l'interès comú dels seus membres (art. 5 de la LAC).

Com es constitueixen i quin és el seu règim jurídic?: La legislació de règim local no estableix cap procediment específic per a la seva constitució, devent-se aplicar la normativa general per a la integració dels Ens Locals en organitzacions associatives i la LAC.

En el cas dels Ens Locals correspon al Ple l'adopció dels acords de creació, adhesió, modificació, separació o dissolució així com per l'aprovació i modificació dels estatuts, amb quòrum de majoria absoluta. L'acord ha de contenir la designació dels representants de l'Ajuntament a l'Associació i no és necessari cap altre tràmit més, llevat de la seva inscripció al Registre d'Associacions de la Generalitat de Catalunya, sent necessari l'atorgament d'Esriptura Pública si en formen part persones jurídiques o s'hi aporten béns immobles.

No s'han d'inscriure al Registre d'Ens locals de Catalunya, encara que hi formi part un Ens Local, perquè no tenen aquesta naturalesa jurídica. Voluntàriament es poden inscriure al Registre d'Entitats de Medi Ambient i Sostenibilitat, la qual cosa els permetrà mantenir relacions permanents d'informació amb el Departament de Medi Ambient i Habitatge i participar a les activitats i la preparació de programes que digui a terme el Departament. (arts. 47.2.g) de la LRBRL, 4.3.e) , 9 de la LAC ,111 del RDTPC, 2 i 3 del REMAS).

Els estatuts han de determinar les persones i entitats que la componen, qui en podrà formar part en el futur i en quines condicions i com es podran separar, quin serà el seu objecte i, finalitat, la seva denominació, on tindrà la seu, el termini de durada, els òrgans, havent-hi d'haver almenys una Junta Directiva o òrgan semblant i una Assemblea, la seva composició i el seu procediment de designació, cessament, funcionament i adopció d'acords, els recursos financers, compromisos i aportacions dels membres, el procediment de dissolució i liquidació, el de modificació dels estatuts i les condicions per a la incorporació de nous membres i la separació dels que ja ho són, i en general els drets i deures dels membres i les relacions amb altres ens i administracions. (art. 5 de la LAC).

Les Associacions tenen personalitat jurídica pròpia i capacitat d'obrar diferent de la dels seus membres i no tenen la naturalesa d'Entitats Públiques, podent-se associar amb altres entitats o associacions per tal d'aconseguir les finalitats que constitueixen el seu objecte i signar convenis amb Administracions Públiques. La seva actuació s'ha d'ajustar a les normes de Dret Privat amb les peculiaritats que estableixin els seus estatuts (arts. 3, 8 i 30 de la LAC).

Els lliuraments de béns i la prestació de serveis que realitzin les Associacions estan subjectes a l'IVA, llevat que obtinguin l'exempció (arts. 4 i 20.12.1 de la Llei de l'IVA i 5 del seu reglament).

També estan subjectes a l'impost de societats i hauran de presentar declaració quan els seus ingressos superin els 100.000€ anuals, d'acord amb el que preveu l'art. 136 de la Llei de l'Impost de Societats. També gaudiran de l'exempció parcial que l'art. 9.3 de la Llei esmentada reconeix a aquest tipus d'Associacions.

Si l'Associació sol·licita i obté la declaració d'utilitat pública, li serà d'aplicació el Títol II de la Llei 49/2002 de 23 de desembre de règim fiscal de les entitats sens fins lucratius.

Per què poden ser d'utilitat?: Les Associacions privades són un mitjà flexible per tal de posar en comú els interessos i recursos de persones físiques, jurídiques, públiques i privades per en benefici d'un interès comú, determinant els estatuts el grau de concreció d'aquesta atribució competencial i permet compaginar els interessos que representa cadascuna de les persones susceptibles de formar-ne part.

En relació amb la custòdia del territori cal delimitar l'objecte i finalitat de l'Associació, de forma que pugui tenir prou marge d'actuació perquè els interessos de totes les parts es vegin satisfets.

Les Associacions, d'acord amb els arts. 31 i 32 de la LAC poden rebre ajuts i subvencions totes les Administracions Públiques, a banda dels que puguin atorgar Fundacions i Entitats Privades.

Les Associacions actuen sotmeses al dret privat, la qual cosa pot donar una major agilitat en alguns supòsits, però per una altra banda fa que no gaudeixi de les prerrogatives que emparen els Ens Públics quan actuen sotmeses al Dret Administratiu.

Tanmateix la manca de complexitat del procediment de constitució fa que pugui ser una bona eina per iniciar actuacions de custòdia del territori quan els diferents agents no tenen clar fins on es volen arribar, ni volen comprometre molts recursos econòmics ni assumir la complexitat administrativa i de gestió que poden comportar altres personificacions instrumentals.

Les Associacions poden permetre als Ens Locals iniciar la materialització del **lideratge** i la **promoció** de la custòdia del territori en el seu àmbit territorial, integrant en aquest procés Entitats sense ànim de lucre i altres persones físiques o jurídiques. També poden ser un instrument per **executar** directament acords de custòdia del territori sobre qualsevol terreny o **col·laborar** amb entitats de custòdia cercant acords amb elles. Tanmateix en aquests darrers supòsits perquè l'execució i la col·laboració siguin reals i efectives cal que els estatuts de l'Associació estiguin preparats per aconseguir-ho i que els seus socis ho tinguin clar i assumeixin els compromisos que se'n puguin derivar.

LES AGRUPACIONS DE DEFENSA FORESTAL (ADF)

Que són?: Són entitats privades de caràcter associatiu, sense ànim de lucre, amb personalitat jurídica pròpia, amb la finalitat de realitzar actuacions coordinades dirigides a la vigilància i la prevenció d'incendis forestals i a la reforestació dels terrenys afectats pels incendis forestals (arts. 34 de la LFC i 1 de la OADF).

Qui en pot formar part?: Els Ajuntaments, els titulars de terrenys forestals, les organitzacions professionals agràries i les associacions que tinguin com a finalitat la defensa de la natura. Per constituir una ADF és necessari que estigui representat almenys el 20% dels titulars forestals, que representin un mínim del 30% de la superfície de l'àmbit corresponent i l'Ajuntament o Ajuntaments afectats. Cap Ajuntament pot formar de més d'una ADF (arts. 37 LFC, 2 i 3 OADF)

Àmbit d'actuació?: Com a mínim ha de tenir àmbit municipal, tot i que també poden ser supramunicipals, en funció de les masses forestals que les integrin. Per aquesta raó haurà d'haver contigüitat entre els municipis que en formin part (art. 3 de l' OADF).

Com es constitueixen i quin és el seu règim jurídic?: Atès que les ADF són associacions privades, la legislació de règim local no estableix cap procediment específic per a la seva constitució, devent-se aplicar la normativa general per a la integració dels Ens Locals en organitzacions associatives, a més de la normativa específica de les ADF, arts. 34 i s.s. de la LFC, l'OADF i, subsidiàriament la LAC.

En el cas dels Ens Locals correspon al Ple l'adopció dels acords de creació, adhesió, modificació, separació o dissolució així com per l'aprovació i modificació dels estatuts, amb quòrum de majoria absoluta. L'acord ha de contenir la designació dels representants de l'Ajuntament a l'ADF i no és necessari cap altre tràmit més, llevat de la inscripció de l'ADF al Registre constituït actualment al Departament de Medi Ambient i Habitatge.

No s'han d'inscriure al Registre d'Ens locals de Catalunya perquè no tenen la consideració d'ens locals ni al registre d'associacions privades ja que tenen el seu registre propi. Voluntàriament es poden inscriure al Registre d'Entitats de Medi Ambient i Sostenibilitat, la qual cosa els permetrà mantenir relacions permanents d'informació amb el Departament de Medi Ambient i Habitatge i participar a les activitats i la preparació de programes que digui a terme el Departament. (arts. 47.2.g) de la LRBRL, 1.2 i 4.3.e) de la LAC, 111 del RDTPC, 36 de la LFC, 5 de l'OADF, 2 i 3 del REMAS).

Els estatuts han de determinar les persones i entitats que componen l'ADF, amb indicació de les superfícies de les que són titular qui en podrà formar part en el futur i en quines condicions i com es podran separar, quin serà el seu objecte i, finalitat, la seva denominació, on tindrà la seu, el termini de durada, els òrgans, havent-hi d'haver almenys una Junta Directiva, la seva composició i el seu procediment de designació, cessament, funcionament i adopció d'acords, els recursos financers, compromisos i aportacions dels membres, el procediment de dissolució i liquidació, el de modificació dels estatuts i les condicions per a la incorporació de nous membres i la separació dels que ja ho són, i en general els drets i deures dels membres i les relacions amb altres ens i administracions. (art. 4 de l'OADF).

Les ADF tenen personalitat jurídica pròpia i capacitat d'obrar diferent de la dels seus membres i no tenen la naturalesa d'Entitats Públiques. La seva actuació s'ha d'ajustar a les normes de Dret Privat amb les peculiaritats que estableixin els seus

estatuts, i s'ha d'entendre que subsidiàriament se li aplica la LAC (art. 35 de la LFC).

Per aquesta raó les ADF poden associar-se amb altres ADF o altres associacions per tal d'aconseguir les finalitats que constitueixen el seu objecte i signar convenis amb Administracions Públiques (arts. 3, 8 i 30 de la LAC).

Els lliuraments de béns i la prestació de serveis que realitzin les ADF estan subjectes a l'IVA, llevat que obtinguin l'exempció (arts. 4 i 20.12.1 de la Llei de l'IVA i 5 del seu reglament).

També estan subjectes a l'impost de societats i hauran de presentar declaració quan els seus ingressos superin els 100.000€ anuals, d'acord amb el que preveu l'art. 136 de la Llei de l'Impost de Societats. També gaudirà de l'exempció parcial que l'art. 9.3 de la Llei esmentada reconeix a aquest tipus d'Associacions. Si l'ADF sol·licita i obté la declaració d'utilitat pública, li serà d'aplicació el Títol II de la Llei 49/2002 de 23 de desembre de règim fiscal de les entitats sense fins lucratiu.

Per què poden ser d'utilitat?: L'objecte social de l'ADF i el fet que en puguin ser membres tant Ajuntaments com particulars titulars de terrenys forestals com entitats sense ànim de lucre fa que siguin un instrument eficaç per compaginar els interessos que representa cadascuna de les persones susceptible de formar-ne part.

En relació amb la custòdia del territori cal delimitar l'objecte i finalitat de l'ADF de forma que pugui tenir prou marge d'actuació perquè els interessos de totes les parts es vegin satisfets.

Les ADF, de conformitat amb l'art. 38 de la LFC tindran prioritat en la concessió de les ajudes que atorgui la Generalitat en matèria forestal i tindran dret a les subvencions que per constitució i manteniment atorga el Departament de Medi Ambient i Habitatge.

D'una altra banda s'ha de tenir present que les ADF actuen sotmeses al dret privat, la qual cosa pot donar una major agilitat en alguns supòsits, però per una altra banda fa que no gaudeixi de les prerrogatives que emparen els Ens Públics quan actuen sotmeses al Dret Administratiu.

Les ADF poden ser un instrument per **executar** directament acords de custòdia del territori sobre terrenys forestals, garantint la participació dels tots els agents, públics o privats, implicats. També les ADF estan capacitades per **col·laborar** amb entitats de custòdia cercant acords amb elles.

LES FUNDACIONS PRIVADES

Que són?: Són entitats privades, amb personalitat jurídica pròpia, sense afany de lucre que afecten un patrimoni per a la realització de finalitats d'interès general. L'element fonamental de les fundacions privades és l'afectació d'un patrimoni per a l'aconseguitment d'una finalitat, que ha de ser d'interès general i beneficiar a col·lectius genèrics de persones i, per tant ha de ser suficient i proporcionat al mateix (arts. 1, 4, 5 i 6 de la LFUNDC).

Qui en pot formar part?: Una o més persones físiques o jurídiques, tant públiques com privades, entre les que hi poden ser els Ens Locals, altres Administracions Públiques o Entitats Privades sense ànim de Lucre.

Quant als Locals els arts. 2, 5, 25.1, 2f) i 28 de la LRBRL i 9, 66.1, 2f), 3, 71.1 f) i 273 del TRLMRLC els reconeixen expressament la capacitat de promoure tota mena d'activitats que contribueixin a satisfer totes les necessitats i aspiracions de la comunitat veïnal, així com la possibilitat de concertar qualsevol mena de pacte que no sigui contrària a l'interès públic, l'ordenament jurídic o la bona administració, els arts. 2 de la LFUNDC i 8 de la Llei Estatal 50/2002 de 26 de desembre de Fundacions reconeixen aquesta possibilitat a les persones jurídiques públiques, llevat que la seva normativa ho prohibeixi expressament.

Àmbit d'actuació?: Els Estatuts determinaran l'àmbit d'actuació de les Fundacions. En el cas que el seu àmbit d'actuació ultrapassi Catalunya, s'hauran d'adaptar a la Llei Estatal 50/2002 esmentada (art. 1 de la LFUNDC).

Com es constitueixen i quin és el seu règim jurídic?: La legislació de règim local no estableix cap prohibició perquè els Ens Locals puguin constituir fundacions, sols o amb altres persones, ni estableix cap procediment específic per a la seva constitució, devent-se aplicar la normativa general per a la integració dels Ens Locals en organitzacions associatives, quan no sigui l'únic membre i el per a la creació d'òrgans desconcentrats o el d'establiment de serveis quan s'utilitzi aquesta personificació per a la prestació d'un servei públic.

En el cas dels Ens Locals correspon al Ple l'adopció dels acords de creació, adhesió, modificació, separació o dissolució així com per l'aprovació i modificació dels estatuts, amb quòrum de majoria absoluta. L'acord ha de contenir l'aprovació de la Carta Fundacional i la designació dels representants de l'Ajuntament al Patronat de la Fundació.

L'atorgament de la Carta Fundacional, que és irrevocable, s'ha de fer mitjançant l'atorgament d'Esriptura Pública i la Fundació no adquireix personalitat jurídica fins la seva inscripció al Registre de Fundacions .

No s'han d'inscriure al Registre d'Ens locals de Catalunya, encara que hi formi part un Ens Local, perquè no tenen aquesta naturalesa jurídica. Voluntàriament es poden inscriure al Registre d'Entitats de Medi Ambient i Sostenibilitat, la qual cosa els permetrà mantenir relacions permanents d'informació amb el Departament de Medi Ambient i Habitatge i participar a les activitats i la preparació de programes que digui a terme el Departament. (arts. 47.2.g) de la LRBRL, 3, 6, 7, 49 i 50 de la LFUNDC i 2 i 3 del REMAS).

La Carta Fundacional ha d'expressar qui són els fundadors, la voluntat de constituir la Fundació la dotació inicial i la designació de les persones que constitueixen el Patronat de la Fundació i la forma en què es designen i renoven, ha de descriure la dotació inicial degudament valorada i ha d'incloure els estatuts (art. 7 de la LFUNDC).

Aquests han d'incloure la denominació, la durada, quan no sigui indefinida, les finalitats, el domicili, les regles bàsiques per a l'aplicació dels recursos a les finalitats i per a la determinació dels beneficiaris, la regulació del patronat, com a òrgan de govern de la fundació, que ha d'incloure la designació d'un mínim de 3 patrons, un dels quals serà el president, que poden ser persones físiques o jurídiques, els terminis i forma de les convocatòries, la forma de deliberar i prendre acords, etc., la regulació i la previsió de la destinació dels béns i els drets sobrants en cas d'extinció, la qual haurà de ser aprovada pel Protectorat (arts. 11, 16, 17, 45, 46 i 47 de la LFUNDC).

S'ha de tenir present que ateses les peculiaritats del règim jurídic de les fundacions i per vetllar perquè se satisfaci l'interès general propi de les fundacions i de les finalitats fundacionals de cada entitat, es constitueix un Protectorat, que és l'òrgan de la Generalitat que té assignades aquestes competències. El Protectorat ha d'aprovar la inscripció de les fundacions, les modificacions d'estatuts la fusió, l'escissió o l'extinció de la fundació, llevat en aquest darrer cas que estigui prevista a la Carta Fundacional o s'acordi per resolució judicial (arts. 14 i , 43, 45 a 47 de la LFUNDC).

Per les mateixes raons les fundacions estan sotmeses també un règim especial de comptabilitat, han de dipositar els comptes al Protectorat i han de destinar almenys el 70% de les rendes i ingressos nets anuals al compliment dels fins fundacionals mentre que la resta s'ha de destinar al compliment diferit d'aquestes finalitats o a incrementar-ne la dotació. Les despeses d'administració no han d'excedir del 10%, llevat supòsits excepcionals vinculats a l'aconseguint dels objectius fixats, en què pot ampliar-se fins al 20% (arts. 27 i s.s. de la LFUNDC).

Les fundacions tenen personalitat jurídica pròpia i capacitat d'obrar diferent de la dels seus membres i no tenen la naturalesa d'Entitats Públiques, podent constituir societats o participar-hi, sempre que siguin compatibles amb les finalitats fundacionals i la seva responsabilitat estigui limitada. També poden gestionar directament explotacions econòmiques sempre que estiguin vinculades a les finalitats fundacionals o les complementin i sempre que no desvirtuin ni l'interès general de la finalitat de la fundació ni el caràcter no lucratiu de la mateixa (arts. 35 i s.s. de la LFUNDC).

Igualment les fundacions poden fusionar-se amb d'altres, quan no consti la voluntat contrària dels fundadors, i signar convenis amb altres persones físiques o jurídiques per constituir un fons especial amb les seves aportacions per tal de destinar-lo a determinades finalitats, sempre que coincideixin amb els fins fundacionals i es faci en escriptura pública (arts. 40 a 43 de la LFUNDC).. La seva actuació s'ha d'ajustar a les normes de Dret Privat amb les peculiaritats que estableixin la LFUNDC, la Llei Estatal 50/2002, la voluntat dels fundadors i els seus estatuts.

En aquest sentit cal esmentar que si bé la legislació catalana no estableix cap especialitat per a les fundacions constituïdes per Administracions Públiques si que ho fa la Llei Estatal 50/2002, que imposa a les fundacions del sector públic estatal l'acompliment de la normativa de comptabilitat pública, la selecció del seu personal d'acord amb els principis d'igualtat, mèrit, capacitat i publicitat i la contractació d'acord amb els principis de publicitat, concurrència i objectivitat.

D'una altra banda l'art. 4.2. de la Llei Orgànica 2/1982 del Tribunal de Comptes sotmet a la seva fiscalització les aportacions que faci l'ens local en favor de la fundació.

Els lliuraments de béns i la prestació de serveis que realitzin les fundacions estan subjectes a l'IVA, llevat que obtinguin l'exempció (arts. 4 i 20.12.1 de la Llei de l'IVA i 5 del seu reglament).

Tanmateix a les fundacions els hi és d'aplicació el Títol II de la Llei 49/2002 de 23 de desembre de règim fiscal de les entitats sens fins lucratiu, quant a l'impost de societats.

També l'art. 15 de la Llei 49/2002 esmentada eximeix de l'IBI el béns de les fundacions sempre que no estiguin afectes a una explotació econòmica no exempta de l'impost de societats.

A més i de conformitat amb la Llei 49/2002 les donacions que rebien les fundacions són deduïbles en un 25% de l'Impost sobre la Renda i un 35% de l'Impost de Societats i d'acord amb l'art. 25 podran signar convenis de col·laboració amb empreses per a la realització d'activitats d'interès general. Les quantitats que aportin aquestes empreses tindrà la consideració de despesa deduïble de l'Impost de Societats.

Per què poden ser d'utilitat?: L'element fonamental de les fundacions és l'afectació d'un patrimoni d'una forma permanent a una entitat sense ànim de lucre i per a l'aconseguitment de finalitats d'interès general.

El règim de funcionament de les fundacions no és flexible, ja que està sotmès a uns mecanismes de control que, fins i tot, poden impedir la dissolució de la fundació malgrat l'acord unànim de tots els fundadors o de l'únic en el cas que només n'hi hagi un, perquè és necessària l'autorització del Protectorat.

Els mateixos beneficis que poden obtenir les fundacions també són aplicables als ens locals, sense necessitat de constituir-ne una i l'aplicació de les normes de dret privat, que pot semblar que dona una major agilitat en alguns supòsits, fa que no gaudeixi de les prerrogatives que emparen els Ens Públics quan actuen sotmeses al Dret Administratiu i també està subjecta a precisions quan un dels fundadors és una administració pública que aporta una part del seu patrimoni per afectar-lo a una finalitat concreta.

Per tant és difícil justificar la seva creació quan l'ens local és l'únic membre i quan no és així, només té una veritable raó de ser quan realment es vulgui comprometre un patrimoni important de l'ens local i dels altres fundadors, que s'afecti a la custòdia del territori, concretant clarament els seus objectius i la forma d'aconseguir-los.

Malgrat que la constitució de fundacions amb la finalitat d'afectar un patrimoni a la custòdia del territori no serà aconsellable en molts supòsits, n'hi pot haver d'altres en què l'atribució, gestió i administració d'un patrimoni determinat o l'assignació d'un important volum de recursos justifiqui la creació d'una fundació privada.

Les fundacions poden permetre als Ens Locals materialitzar el **lideratge** i la **promoció** de la custòdia del territori en el seu àmbit territorial, destinant part de la seva dotació a promoure estudis, publicacions o beques d'investigació, la qual cosa permetrà establir vincles amb Entitats sense ànim de lucre i altres persones físiques o jurídiques. També poden ser un instrument per **executar** directament acords de custòdia del territori sobre terrenys de titularitat aliena o **col·laborar** amb entitats de custòdia cercant acords amb elles.

En tots els casos cal que realment la voluntat fundacional estigui clara, les actuacions a emprendre s'hi adequin i coincideixin amb ella i el patrimoni de la fundació sigui suficient.

6. RÈGIM D'AJUTS ECONÒMICS I FISCALS PER A LA CUSTÒDIA DEL TERRITORI

BONIFICACIONS O EXEMPCIONS ALS IMPOSTOS I TAXES MUNICIPALS

El marge d'actuació dels ens locals en aquesta matèria és molt limitat. D'una banda perquè els tributs municipals que gravin béns siguin susceptibles d'incloure's en mecanismes de custòdia del territori, tenen poca incidència, però es que a més, és molt difícil, si no impossible establir un règim tributari diferent per a cada classe de béns, ja que el principi de legalitat en matèria tributària fa que perquè un ens local pugui fer-ho, cal que la Llei que dona cobertura als ens locals per imposar o aplicar tributs (principalment el TRLRHL), ho prevegi expressament.

A continuació tractarem d'aquelles figures impositives que poden tenir rellevància quant a la previsió d'un tracte diferencial que afavoreixi la custòdia del territori.

a) L'impost de béns immobles (IBI)

Aquest impost grava la propietat i la titularitat d'algun dret real, com ara l'usdefruit, el dret de superfície o una concessió administrativa, quan recau sobre un bé immoble, sigui urbà, urbanitzable o no urbanitzable. La recaptació obtinguda per aquest impost té molta transcendència quant al finançament dels ens locals, tanmateix el major percentatge s'obté dels béns urbans o urbanitzables, sent poc rellevant la recaptació obtinguda dels béns no urbanitzables (rústics).

El TRLRHL preveu que no estan subjectes a tributació o exempts de la mateixa els béns de domini i ús públic, així com els béns de servei públic i patrimonials que no estiguin cedits a tercers mitjançant contraprestació (arts. 61 i 62 del TRLRHL).

També estan exempts els béns comunals i els monts veïnals en ma comú, així com els terrenys poblats amb espècies forestals de creixement lent, la definició de les quals l'efectua el RD 152/1996 de 2 de febrer, que substitueix el RD 378/1993 de 12 de març (art. 62. 1b) i f) del TRLRHL).

La Llei 49/2002 de 23 de desembre, de règim fiscal de les entitats sense fins lucratiu al seu art. 15 eximeix de l'IBI el béns dels que siguin titulars aquest tipus d'entitat, sempre que no estiguin afectes a una explotació econòmica no exempta de l'impost de societats.

També es pot atorgar l'exempció de tributació als béns on es realitzin repoblacions forestals o accions de regeneració de masses arbrades, d'acord amb projectes d'ordenació aprovats per l'Administració forestal, o una bonificació del 95% del la quota quan el titular del bé sigui una cooperativa agrària i d'explotació comunitària de la terra (Arts. 62.2.c) i 73.3 del TRLRHL).

Tanmateix la possibilitat que atorga l'art.74.1 del TRLRHL d'establir un tipus impositiu diferent per al béns immobles urbans en funció de la seva vinculació o preeminència a determinades finalitats (agràries, forestals, socials, etc) no existeix per als béns de naturalesa rústica.

Per tant l'únic marge de maniobra que pot tenir un ens local per atorgar algun tipus de benefici en l'IBI, a banda de les possibilitats legals de no subjecció, exempció o bonificació, esmentades, és la d'establir, mitjançant conveni, que l'ajuntament assumeix el pagament de la quota de l'IBI corresponent a aquells béns que s'integrin en un procés de custòdia del territori.

b) L'impost de construccions, instal·lacions i obres (ICIO)

Aquest impost grava la realització de qualsevol construcció, instal·lació o obra i l'art. 103.b) del TRLRHL permet la possibilitat que les ordenances fiscals regulin una bonificació de fins al 95% de la quota resultant, en aquelles obres que siguin considerades d'especial interès o utilitat per l'ens local.

Per tant, un ajuntament pot preveure a les seves ordenances fiscals que les obres i actuacions vinculades als instruments i mecanismes de custòdia del territori, tinguin una bonificació de fins al 95% de la quota a satisfer en concepte de l'aplicació de l'ICIO.

c) L'impost de despeses sumptuàries (IDS)

Aquest impost únicament subsisteix per gravar l'explotació i aprofitament de les àrees privades de caça o pesca amb una quota màxima del 20% sobre una base fixada per l'administració competent (DT 6a. del TRLRLH).

La regulació existent (els arts. 372 i s.s. del TRLRL) no prohibeix que els ens locals a les seves ordenances fiscals puguin modular el tipus màxim del 20% quan per exemple, es tracti d'aprofitaments cinegètics o pesquers vinculats a actuacions de custòdia del territori.

d) Les taxes en general

L'art. 20 del TRLHL defineix les taxes com aquella contraprestació de dret públic que un ens local té dret a exigir per la realització d'activitats, prestació de serveis o la utilització privativa o especial del domini públic.

En principi la recaptació de les taxes han de garantir el cost del servei o l'activitat corresponent i el valor al mercat de l'ús quan es tracti d'utilització de béns. Tanmateix l'art. 24.4. del TRLHL permet la introducció de criteris de capacitat econòmica per a la fixació de les quotes i es pot preveure que la taxa garanteixi només parcialment aquest cost.

Per tant els ens locals poden tenir en compte en l'establiment de les quotes a exigir per qualsevol taxa tant les característiques del subjecte passiu com les de la pròpia naturalesa de la prestació i la seva relació amb la custòdia del territori, la qual cosa haurà de quedar acreditat a l'estudi econòmic que segons l'art. 25 del TRLHL s'ha d'incorporar a l'expedient.

e) Els preus públics en general

L'art. 41 del TRLHL defineix els preus públics com aquella contraprestació que un ens local té dret a exigir per la realització d'activitats o prestació de serveis de la seva competència que no es puguin finançar mitjançant taxes.

En principi els preus públics han de cobrir el cost del servei o l'activitat corresponent, però l'art. 44.2 del TRLHL permet que quan hi hagi raons socials, benèfiques culturals o d'interès públic es poden fixar preus públics que no cobreixin íntegrament aquest cost.

CREACIÓ D'UN FONS LOCAL PER A LA CUSTÒDIA DEL TERRITORI

Un dels mecanismes que pot tenir un ens local per tal de fomentar la custòdia del territori és la creació d'un fons local per destinar-lo a aquesta finalitat. És a dir la creació al pressupost de l'ens corresponent d'unes partides pressupostàries concretes, destinades a aquesta finalitat.

La quantia d'aquest fons pot ser la que l'ens local decideixi però per tal d'establir un paràmetre objectiu és interessant veure si hi ha referents al món local o d'alguna altra Administració pública en la creació de fons destinats a alguna finalitat concreta.

Així per exemple el Decret 377/1996 de 2 de desembre estableix l'obligatorietat de constituir un fons amb el 15% dels ingressos generats als terrenys forestals d'utilitat pública per destinar-lo a l'ordenació, conservació i millora d'aquestes propietats.

L'art 41 de la LFC crea el Fons Forestal de Catalunya, que es nodreix de l'aportació que prevegin els pressupostos de la Generalitat, i que s'incrementarà amb els fons procedents de les taxes corresponents als aprofitaments forestal i les sancions imposades en matèria forestal i es destina a la reforestació i prevenció d'incendis dels boscos públics i amb la mateixa finalitat l'art. 18 de la Llei 7/1999 de 30 de juliol del Centre de la Propietat Forestal de Catalunya crea el Fons Forestal dels Boscos Privats.

L'Ordre del Departament de Benestar i Família BEF/229/2004 d'atorgament de subvencions per a la supressió de barreres arquitectòniques o en la comunicació considera preferents als ens locals que mitjançant conveni amb el Departament destinin un 2% de les seves partides pressupostàries d'inversió directa en edificis dels que siguin titulars o en sobre els que tinguin un dret d'ús.

També l'art. 58 del RD 111/1996 de 10 de gener, de desenvolupament de la Llei 16/1995 del Patrimoni Històric Espanyol i el Decret 175/1994 de 28 de juny de desenvolupament de l'art. 57 de la Llei 9/1993 del Patrimoni Cultural Català estableixen la reserva d'un 1% de l'aportació de l'Estat o la Generalitat al finançament de les obres públiques, perquè es destini a la conservació, restauració i millora del patrimoni cultural.

Finalment els municipis que recolzen la campanya del 0,7% tenen el compromís assumit d'augmentar les seves aportacions pressupostàries a la cooperació fins arribar al percentatge esmentat.

Per tant hi ha precedents de creació de fons públics que es destinen a una finalitat concreta amb aportacions que van des del 0,7% fins al 15% d'uns determinats ingressos o despeses, i tot i que si es crea un fons per a la custòdia del territori no té perquè fer-se d'aquesta manera, aquestes dades poden servir de referència.

En principi aquest fons hauria de dotar-se amb càrrec als pressupostos de l'ens local però també podria tenir alguna aportació vinculada al mateix.

Així si partim de la base que els ens locals poden establir taxes per la prestació de serveis i per l'ús del domini públic, ens trobem que tant per accedir a espais d'interès naturals de titularitat municipal, com per gaudir dels serveis que s'hi puguin prestar en aquests espais, com ara el guiatge, el transport, l'aparcament de vehicles previ a l'accés a aquell espai, entre d'altres, els ens locals, d'acord amb els arts. 20.1.A), 3, 4 i 4w) del TRLRHL, podrien establir una taxa i vincular el producte

de la mateixa a la custòdia d'aquell espai, directament o mitjançant la integració del seu import al fons de custòdia del municipi.

Aportacions i ajuts dels ens locals per al manteniment de les entitats de custòdia o per a actuacions de custòdia concretes.

Els arts. 240 del TRLMRLC, 5 i 118 i s.s. del ROAS i la Llei 38/2003 de 17 de novembre, General de Subvencions reconeixen la competència dels ens locals per a l'atorgament d'ajuts i subvencions a favor d'entitats públiques i privades que realitzin activitats complementàries de les de els ens locals, entre les quals hi poden ser les de custòdia del territori.

Les subvencions o ajuts es poden atorgar per col·laborar amb el sosteniment i funcionament de les entitats de custòdia o per la realització d'actuacions concretes (adquisició de la titularitat o el dret d'utilització de finques, realització d'activitats o actuacions puntuals com l'organització de jornades de divulgació, apadrinaments d'elements singulars, execució d'obres o programes d'actuació concretes, etc.).

Amb caràcter general aquestes subvencions o ajuts s'han d'atorgar mitjançant convocatòria pública, encara que s'exclouen d'aquestes convocatòries públiques, aquelles previstes directament al pressupost de l'ens local per la seva pròpia naturalesa o perquè es deriven de contractes, convenis o disposicions de caràcter general (art. 125 del ROAS).

El règim jurídic d'atorgament, justificació, devolució, etc. de les subvencions, tant dels ens locals com de les fundacions i altres persones jurídiques formades pels mateixos, és regula a la Llei 38/2003 esmentada i en tot el que no s'hi oposi al TRLMRLC i al ROAS.

També hi ha la possibilitat que una part del Fons de cooperació local de Catalunya que reben els municipis de la Generalitat es destini a entitats de custòdia. Aquest fons, en la regulació efectuada per la Llei 6/2004 de 16 de juliol de pressupostos de la Generalitat per al 2004 divideix l'import que han de rebre els municipis en dos trams, un dels quals s'ha de transferir forçosament a favor de mancomunitats, consorcis i comunitats de municipis en les que participi l'ens local corresponent.

Per tant un municipi que participi en una mancomunitat, comunitat de municipis o consorci que tingui com a objectiu preferent la custòdia del territori, pot decidir pot decidir que una part o la totalitat d'aquest tram destinat a serveis i activitats supramunicipals, s'assigni a aquesta entitat en concret.

ALTRES APORTACIONS I AJUTS PER AL MANTENIMENT DE LES ENTITATS DE CUSTÒDIA O PER A ACTUACIONS DE CUSTÒDIA CONCRETES

Les entitats de custòdia poden concórrer als diferents plans d'ajudes que convoquen tant el Departament de Medi Ambient i Habitatge, com el d'Agricultura Ramaderia i Pesca, com altres Entitats Públiques o Privades (fundacions privades d'entitats bancàries o caixes d'estalvis, Grups d'Acció Local per a la gestió d'ajudes comunitàries (PRODER i Leader, entre altres).

A vegades a aquestes línies de subvenció hi poden concórrer els ens locals, però en altres casos no, per tant la col.laboració ens locals-entitats privades sense ànim de lucre, orientada cap a la custòdia del territori, pot crear una sinergia que permeti aprofitar l'ampli ventall de possibilitats de finançament que ofereixen les diferents línies d'ajuts, generals o específiques que hi ha, algunes de les quals s'esmenten a continuació:

- Subvencions a entitats sense finalitat de lucre per al finançament d'actuacions d'educació i formació ambiental.
- Subvencions per a l'elaboració de plans directors supramunicipals de sostenibilitat i per a l'execució d'actuacions supramunicipals de sostenibilitat.
- Deduccions per inversions amb objectius de millora ambiental
Es tracta d'una deducció de la quota íntegra de l'impost de societats per valor d'un 10% de la part de les inversions realitzades en béns de l'actiu material, que es consideri destinada a la protecció del medi ambient.
- Ajuts per a la realització dels assaigs o controls per a l'obtenció del Distintiu de garantia de qualitat ambiental o l'Etiqueta ecològica de la Unió Europea
- Concurs públic per a la concessió d'ajuts destinats a fomentar les mesures de prevenció i protecció de les aforestacions i reforestacions de la fauna salvatge cinegètica de caça major (cabirol i cérvol)
- Concurs públic per al finançament d'actuacions de restauració d'àrees naturals degradades afectades per activitats extractives,
- Convocatòria de concurs públic per a la concessió d'ajuts per a la conservació d'hàbitats naturals i hàbitats d'espècies en virtut de les directives 92/43/CEE i 79/409/CEE, en els espais proposats per a la Xarxa Natura 2000 en la regió biogeogràfica alpina, per a l'any 2004
- Ajuts per al finançament d'actuacions i inversions en els espais naturals de protecció especial
- Finançament d'inversions en els espais del Pla d'espais d'interès natural
- Ajuts destinats a fomentar les actuacions de conservació i recuperació de la fauna i la flora amenaçades
- Ajuts a la redacció de plans simples de gestió forestal (PSGF)
- Concurs públic per a la concessió d'ajuts a la gestió forestal sostenible
- Convocatòria per a l'any 2004 per la qual s'aproven les bases reguladores dels ajuts per al foment de les actuacions de les agrupacions de defensa forestal (ADF) i les seves associacions